

PODMANICZKY CSALÁD

(PODMANINI ÉS ASZÓDI BÁRÓ)

* * *

IRTA

JEÖLDY DOBY ANTAL



MÁSODIK JAVITOTT ÉS BŐVITETT KIADÁS



BUDAPEST

BUSCHMANN F. KÖNYVNYOMDÁJA

1901.

Podmaniczky család.

(Podmanini és Aszódi báró.)



Prencsén-vármegye egyik legrégibb törzscsaláda, mely nevét azon megyében a Vág-Besztercze szomszédságában fekvő Podmanin helységtől nyerte, s nevöket a régi századokban „Podmanini de Podmanin“ irták.

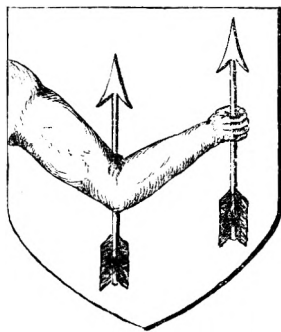
E család ősei a XIV. század végén még a vág-beszterczei vár dárdás őrségéhez tartoztak, különben mint akkor már nemesek. E szolgálattól, mely az

oklevélben „servitium unius hastae“ néven fordul elő, 1399-ben Zsigmond király által mentettek fel és kiváltás-levelöket az akkori vágbeszterczei kapitánytól, Zadivojtotól is kikapták. Alig negyven év múlva, a család már kezdett azon polczra emelkedni, a mely jövődjé nagyságát megalapítja.

Podmaniczky Antal és vérsége, Albert királytól a vágbeszterczei várra és uradalomra, melyhez Podmanin is számított, nyert királyi adományt. Két év múlva (1440) pedig Antalnak fia, II. László Luczka, Fekete-Kosztolecz és Vrch-Tepla helységeekben, Klobusiczky László és Miklóssal I. Ulászló király adomány-levele mellett nyert beiktatást. 1450-ben Podmaniczky II. László és vére a vágbeszterczei várra ismét megerősítő adományt nyert; 1458-ban pedig a Vágbeszterczétől külön álló Vrch-Tepla és Pretin helysége nézve is megerősítést kap. Ugyanő 1466-ban Hatne helységben, hol családja ős birtokos volt, azon részt is, mely Hatney György örökségéhez tartozott, ettől 500 forintban Proszne helységgel együtt zálog czimen szerezte meg. László 1471-ben, a királyi jog hozzáadásával is, (adjecto jure regio) ismét megújító királyi adományt vett Mátyás királytól a vágbeszterczei jószágokra és ezen megerősítő adomány-levélben megemléttetnek érdemei is, melyeket még a néhai beszterczei gróf Hunyady János oldala mellett szerzett magának, emlékezetben tartván azt is, hogy a királyt szükségben 1200 forinttal segítette. De Podmaniczky László érdemei itt sem értek véget, mert midőn a korlátkői vár ura kezdé azon vidéken dulasait, azon vár és a benne levő latrok — mint az okmány nevezi — megvívására 1473-ban Mátyás király Podmaniczky Lászlót bizta meg, és ez okból Pozsony városának

komoly parancsot irt, hogy az a kitett czélra ágyúkat, ácsmestereket és más vivószereket küldjön László részére. (Teleky: Hunyadiak kora XI. 505.) 1482-ben II. László vérével együtt beiktattatott a hliniki birtokba, melynek ellene mondott Podmaniczky I. Balás özvegye, Svidrigal Dorottya. Meghalt 1494-ben, özvegyen hagyta nejét, Ország Ilonát, Guthi Ország Mihály nádor leányát. Buday szerint első neje Gál-széchy Magda volt. (Buday Polgári Lexicon III. 122.) Okmány-pecséte 1484. reánk maradt (Országos levéltárban 18.992. sz. a.) s azt Csoma József ur sziveségéből itt rajzban bemutatjuk (hálás köszönet érte).

A czímerkép: a paizs felső jobb sarkából kinyúló hajlott meztelen (?) kar, markában nyilat tart, könyöknél szintén felfelé irányzott nyíllal átlőve. (Egy forrás munka azonban azt állítja, hogy a Podmaniczkyak czímere nyíllal átlőtt pánczélos kar volt. (Turul 1877. 54. lap.) Gyermekei: II. János, István, Mihály és Anna; ezekről alább.



I. Balás, ki némely körülmények szerint úgy látszik Antalnak fia volt, szintén nagy szerepet játszott a Hunyadiak korában, csak hogy eleintén hazafiatlanul viselte magát s a cseh rablókkal tartott, azért irta róla a „Slovesnost“ című tót ujság, hogy Giskrával jött be Magyarországba. (Magyar Sion 1864. 877. lap.) Igaz, hogy eleintén Svehlával egy kézre dolgozott, de később elvált tőle s ellene működött s 1465-ben ő oltalmazta Nagy-Szombatot Svehla ellen. Svehlát utólérte sorsa, ő előbb Hunyady Mátyás szolgálatában

állott, de ezt hűtlenül elhagyta s a felföldre vonult, magához vonta az úgynevezett bratsikat, vagy más-kép zsebrákokat, kik azelőtt Albert osztrák herczeg szolgálatában álltak, később Podiebrádot segítették a boroszlóiak ellen, s Svehla lázadásakor épen szolgálat nélkül voltak. Kosztolány várát elfoglalva, ezt tevék rablófészkükké. De dicsőségük nem sokáig tartott, a király Kosztolányt körülfogatta, Svehla pedig reményt veszve, a várból kiosont, de 250 társával elfogatott s egy Kosztolány előtti dombon, a várórség szeme láttára, felakasztatott.

Hogy Podmaniczky Balás magyar volt, saját szavai igazolják; egy izben Svehla és társaitól Nagy-Szombat megvételére küldetvén, ezt válaszolá nekik: Küldjete-k a hová tetszik, Lengyelországba vagy Ausztriába, minden ellenzés nélkül elmegyek, de hazám ellen fegyvert fogni megtiltják a becsület és kötelesség. (Bonfin Dec. IV. 539.) Sőt ekkor elválva tőlük, egyenesen Nagy-Szombatba megy s a várost a fenyegető veszélyről nemcsak tudósítja, hanem a védelemben előbbi társai ellen tettleges részt vesz. (Teleky: Hunyadiak kora III. 446. 1.) 1469-ben a nyitrai káptalan által a hricsóczi vár birtokába beiktattatott. Meghalt 1482. év előtt, mert a nevezett évben, mint fentebb említők, özvegye Svidrigal Dorottya tiltakozott testvérének, II. Lászlónak a hliniki birtokba történő beiktatása ellen. — Kétszer nősült, első felesége ledniczi Bjelik Venczel leánya volt, kivel a ledniczi vár birtokába jutott. — Egy fia volt, III. László, ki máskép Vaczlavnak neveztetett, s ki 1508-ban ősi prencsin lehotkai birtokát II. János unokabátyjának 125 frt felfizetéssel cserébe adta az attól kapott ősi Precsin helységért. Benne ága, úgy látszik, kihalt.

Vissza kell mennünk II. László utódaihoz. Mint már fentebb említők, három fia maradt: II. János, István és Mihály s egy leánya (Annához lásd jegyzet a táblázaton), kit gergelaki Buzlay László vett nőül.

II. János 1505-ben mint főkamarászmester irta alá ez évi rákosi országgyűlés végzeményeit. (Corpus juris I. 242.) 1510—1514-ig Pozsony-vármegye főispánja, ez időből okmány-pecséte reánk maradt (Országos levéltár 22., 154. sz. a.). Nejeül Guthi Országh Borát írják, de itt egy nagy tévedéssel állunk szemben, mert arra nincsen példa, hogy a flu-gyermek az anyja nővérét vegye feleségül, itt pedig épen úgy áll, mert Ilona és Bora nővérek Országh Mihály nádor leányaiul iratik; de valószínűbb, hogy lévai Cseh Borbála volt neje, mit ugyan a család érdemes ismertetője, báró Podmaniczky Frigyes kétségbe von. („Naplótöredékek“ III. 153.1.) Utána egy leány maradt, Margit, kit Zokoly János vett nőül. — Megemlíthetjük még II. Jánosról, hogy ő István és Mihály testvérével együtt 1492-ben Drjeno, 1507-ben Bolessó helységét nyerte királyi adományban.

Jegyzet II. Jánoshoz:

Az 1558-ban elhalt Podmaniczky Rafaelről tudták azt, mert fennmaradt sírírata mutatja, hogy bárói rangban élt, de hogy e méltóságot mikor kapta a család, azt csak az újabb nyomozás derítette ki, ugyanis Decsényi Gyula történészünk ismertette meg II. Ulászló király formula-könyvéből; azon külön okmányok közt van a történelmi nevezetességű Podmaniczky-család részére kelet nélkül (1502—1506) kiállított bárói diploma szövege, melyben II. Ulászló Podmaniczky János főkamarászmestert az ország főnemesei, bárói sorába emeli s egyuttal bárói címerül

különös kegye és jóakarata jeléül a Jagelló-ház fehér sasával ajándékozta meg, a vörös viasszal való pecsételés kiváltságával toldva meg e kitüntetések.

A királyi diploma elmondja, hogy Ulászló királylyá választatása után, nagy segítségére volt katonáival a külső támadások ellen. Thúz Osvát, zágrábi püspök halála után († 1494. ápril 16.) ő lett megbízva a zágrábi püspökség javainak kormányzásával, s nemcsak a püspöki jószágokat őrizte meg a pusztulástól, hanem a török által megtámadott Jajcza védelmében is tevékeny részt vett, élelemmel és hadiszerekkel támogatva a szorongatott várőrséget.

Ezután a királyi udvarba került, előbb mint kamarás, majd mint főkamrármester (*cubiculariorum regalium magister*). Mint ilyet emelte II. Ulászló felesége, Anna királyné beleegyezésével — tehát még ennek 1506.

v nyarán bekövetkezett halála előtt — az ország bárói közé őt és egész családját, úgymint fiát és két testvérét, Istvánt és Mihályt. Fiát a reánk maradt nemzedékrendi táblázat nem tünteti fel, ez valószínűleg korán elhalt, mert csak leányát, Margitot, Zokoly János hitvesét ismerjük.

Podmaniczky János bárósági diplomája történeti adatain kívül, melyek a főurat egész új világításban, korának egyik kiváló szereplő alakjaként mutatják be, azért is nevezetes, mert a család e rang emeléséről — mostanig, hogy mely időben s melyik családtag nyerte, nem volt tudomásunk. A bárósítás, illetőleg a mágnási rendbe, az ország nagyságosai közé való emelés különben is a legritkább esetekben fordul elő e korban.

Legérdekesebb azonban az a körülmény, hogy Podmaniczky János az első nálunk, a ki bárósággal

czímert is kapott, mert eddig a Drágfyékat ismertük 1507-ből legrégibbnek, azelőtt pedig a rangemelésről tisztán csak vörös viasszal pecsételési joga volt megengedve.

Még a János atyjának, Podmaniczky Lászlónak fennmaradt okmánypecsége a 175. lapon bemutatott címerképet tünteti fel, a nyíllal átfúrt és hasonló nyílat markoló kart. II. Ulászló a bárói rangemelés alkalmával, anélkül, hogy az előbbi címerről említést tenne, adományozza a Podmaniczkyaknak a fehér sast, melyet a Jagellók királyi háza visel ősi címerében, a mi abban a korban igen nagy kitüntetés-számba ment.

Az új címer, az okmány leírása szerint, arany mezőben kiterjesztett szárnyú és nyitott csőrű fehér sas, mellén kötelék módjára alkalmazott arany szarvval. — A paizsot sisak fedi, természetes színű csukott szárnyat ábrázoló oromdíszszel. Takaróul többszínű virágdísz van alkalmazva.



(Decsényi Gyula: Turul 1891. 59. 1.)



István, ki a papi pályára szentelte életét, az említetteken kívül 1496-ban Mihály testvé-
rével a zayugróczy erdők birtokába iktattatott. —
Már 1505-ben nyitrai püspök volt és mint ilyen a
hozott törvények záradékánál nevét így írta alá:
Podmanyni István. (Magyar törvénykönyv I. 382.)
A mohácsi vészt szerencsésen túlélte, Zápolya párt-
jára állott, és azt 1526-ban, esztergomi érsek nem

létében, megkoronázta; de rövid idő múlva urat cserélt, mert már 1527. július 29-én I. Ferdinand pártján találjuk, s attól ez napon kelt levélben Zápolya megkoronáztatásáért bocsánatot nyert (Történelmi tár 1884.), és azon évi november 3-án eme királyt hasonlóan megkoronázta. A reformátio nála is fogékony elmére találván, az új tannak ő is követője lett, s ez az oka, hogy nevét a nyitrai püspökök sorában csak 1528-ig találjuk (Pray Specimen Hierarchiae H. 1. 371.), mely szerint csak a kisebb egyházi rendeket birta, s nem akarván áldozó-pappá felszenteltetni, ez okból lett volna Luther híve, holott ő még élt, és utódává csak 1534-ben lett Thurzó Ferencz. 1529-ben Kemencsán helységet kapta királyi adományul. Okmánypecsége 1524-ből reánk maradt. (Országos levéltár 24., 148. sz. a.) Odahagyván a püspökséget, megnősült, első neje szelliczi Kosztka Borbála, másodszor gróf Zrinyi Katalint, a szigetvári hős leányát vette feleségül.

Podmaniczky István utóbb 1564-ben Árva-vármegye főispánja, 1566-ban főélelmezési biztos volt.

Podmaniczky István 1569-ben hunyt el, a mint egyik történészünk írja: „igen megaggott vénségben“. (Buday F. Polg. Lexicon III. 124.)

Nincsen reá határozott adatunk, de Nagy Iván (Magyarország családai IX. 336. 1.) és báró Podmaniczky Frigyes (Naplótöredékek III. 355.) a család előbbi ismertetői azon véleményben vannak, hogy a jelenben virágzó báró Podmaniczkyek ezen István ismeretlen utódaitól származnak.

Mihály a harmadik testvér, kiről, hogy testvéreivel 1492., 1496., 1507-ben adományt nyert, már említettük; 1518-ban az országgyűlés által a Morva-

országból beütő pártosok megzabolázására küldetett. (1518. évi 7. t.-cz.) 1520-ban már a királyi udvarnokok kapitányául olvassák. Részt vett 1526-ban a szerencsétlen mohácsi ütközetben, s ott lelte halálát. Nejétől, Tarczay Katalintól gyermekei maradtak: Rafael, III. János, Katalin (előbb Elefánty Mihály, utóbb Gusich Miklós neje), Sára budetini Szúnyogh Mózesné és Anna záblathi Hrussó Jánosné. A feljebb említett két testvér, III. János és Rafael, a mohácsi vészre következett szomorú korszakban történelmi szerepet játszottak, s erőszakoskodásukról váltak híressé; különben ez a kor nyavalyája volt, s az ellenkirály hívei velök is úgy bántak. — Mindketten határozottan a nemzeti párton Zápolyát segítik a magyar trónra; ez volt az oka, hogy a másik királyi párt hatalma területén fekvő javaik folytonos háborúgatásoknak voltak kitéve, dúlhattak és koboztattak, főleg miután a Podmaniczkyak ellensége, Serédy Gáspár mint Magyarország felső részeinek parancsnoka, 1527-ben I. Ferdinand király részéről parancsot nyert a János király híveinek jószágai elfoglalására. — Serédy Gáspár testvérével, Györggyel, a nyert hatalommal — haszonlesésből, mint az ellene támadt perek eléggé tanúsítják — túlságosan visszaélt, kivált pedig a két Podmaniczky testvér javait illetőleg üzte hatalmas foglалásait. — Ugyanis Serédy György a Podmaniczky két testvér anyjával, Tarczay Katalinnal, a makoviczai vár és a budaméri kuriát közösen bírván, ezeket a Podmaniczkyaktól elfoglalta, mely sérelmek a nevezett testvéreket utóbb szenvedélyes visszatorlásokra és törvénytelenségekre ragadták. — Mert noha ezen veszteségeket János király már 1531-ben igyekezett nekik pótolni azáltal, hogy Fehér-

megyében a Móré Lászlótól elvett Palota várát királyi adományban adta, mégis a két testvér az akkori zavaros időt arra használták fel, hogy a Vág völgynek ostorai lettek. — Az idősebb testvér János, Sámbochrét várát foglalta el, és onnan pusztította a vidéket (Istvánffy Hist. 167. l.), miért 1536-ban Bars-vármegye felkelés útján utasítottatott megfékezésére. — De ez intézkedéseknek nem sok haszna lehetett, mert a panaszok folyton szaporodtak ellenök; végre a panasz az 1542-iki pozsonyi országgyűlés elébe került, hol hazafiatlan tetteikért száműzettek. (1542. évi 44. t.-cz.) A hozott törvény szövege így szól:

„Továbbá az ország rendei előtt egyebek között
„tudva van, hogy Podmaniczky János és Rafael,
„semmit nem ügyelvén a közcsendre és törvényre,
„nem gondolván azzal, hogy különben is az ország
„végveszélybe jutott, mind e napig ő felségé-
„nek hűségére és engedelmességére nem tértek;
„szintén ez években általok erőszakkal elfoglalt
„egyházi és világi váraknak és erősségeknek s
„minden birtokoknak és birtokjogoknak vissza-
„bocsátásával nem gondoltak; sőt most is az ország-
„lakók ellen folyvást hatalmaskodásokat és más
„gonoszságokat elkövetni meg nem szűnnek; azért
„kimondja — hogy a jelen gyűlés utolsó napjától
„számítandó két hónap alatt I. Ferdinand hűségére
„térjenek, s az elrablott várakat, városokat, hely-
„ségeket jogos tulajdonosaiknak visszaadják, ha
„pedig ezt nem teszik, mint megbélyegzett hűtle-
„nek száműzettnek.“

A következő 45. törvényczikk arról ad felvilágosítást, hogy a Podmaniczkyak zsoldjában nemcsak

a magyar alsóbb nemesség, de morva és sziléziai nemesek is nagy számmal voltak.

Utóbb meghódoltak I. Ferdinandnak, mert az 1545-iki nagyszombati országgyűlés felmenti őket a nota alól e szavakkal: „És mivel Podmaniczky urak „a király kegyelmébe visszatértek, annálfogva ők „azon hűtlenségi bűnből, mely miatt a pozsonyi „országgyűlésen száműzve voltak, ezuttal feloldat- „nak, oly feltétellel, hogy ők ezen országgyűlés- „től tizenöt nap alatt az uraknak, nemeseknek és „másoknak minden elfoglalt birtokait (minden föl- „tétel mellőzésével) visszaadni, és azon napok alatt „a szerdahelyi várnagyot is, minden föltétel nélkül, „a főtisztelendő helytartó úr kezéhez szolgáltatni, „és más velök kötött királyi egyezés és kötések „czikkeinek eleget tenni s az ország védelmére, „mint más ő Királyi Felsége hű alattvalói, minden „terheket viselni tartozandnak. Továbbá a hű alatt- „valókat és szegény országlakókat méltatlanságok- „kal s nyomorgatásokkal ne illessék. Végül ren- „deli az országgyűlés, hogy a két részre osztott „Trencsén-vármegyét egyesítsék és megengedjék, „hogy azon megye székhelyére mind a törvény- „kezés, mind más terhek elintézése végett szaba- „don gyűlhessenek.“ (1545. évi 47. t.-cz.)

Podmaniczky János ez időtájt halt el magtalanul, és javai testvérére, Rafaelra szállottak.

Rafael, Besztercze várának hatalmas ura, a meghódolás után sem javult, mert ellene a panaszok ujonnan ismétlődtek, s az 1546. évi országgyűlés két törvényczikke az ő erőszakoskodásával foglalkozik, (1546. évi 54., 56. t.-cz.) s a Rendekek kéri a királyt,

hogy „Podmaniczkyval is végezzen és eszközölje,
„hogy Nyitra-megyében Szerdahely, Veszprémben
„Bakony-Ujvár, Somogy-megyében Ordó nevű, ez
„években épített váracsokat, melyekből köröskörül
„különféle fosztogatások és a szegényeknek nyo-
„morgatása gyakoroltatik, ő Királyi Felségének
„haladék nélkül visszaadja, és azok visszaadásával
„ő Felsége lerontassa.“

Rafaelra leggyanúsabb árnyat vet azon modor,
melylyel anyja, Tarczay Katalin irányában viseltetett,
kit ő saját házából kiűzött, a miért azután őt édes
anyja örökségéből kitagadta 1551-ben, és mindenét
leányának, Sárának, Szúnyogh Mózes feleségének
hagyta, aki őt magához fogadta. Azonban Rafael
gyermekeinek is hagyott valamit, de Rafaelnek gyer-
mekei nem maradtak. (Buday Ferencz: Hist. lex.
III. 226. ?)

Rafael birta Lednicze várát, valamint Fehér-vár-
megyében Palota várát. — Lakását rendesen Vág-
Beszterczén tartotta. — Neje Lomniczy Janka, Lom-
niczy Ádám, Brunow urának leánya volt, ki utód
nélkül hagyta.

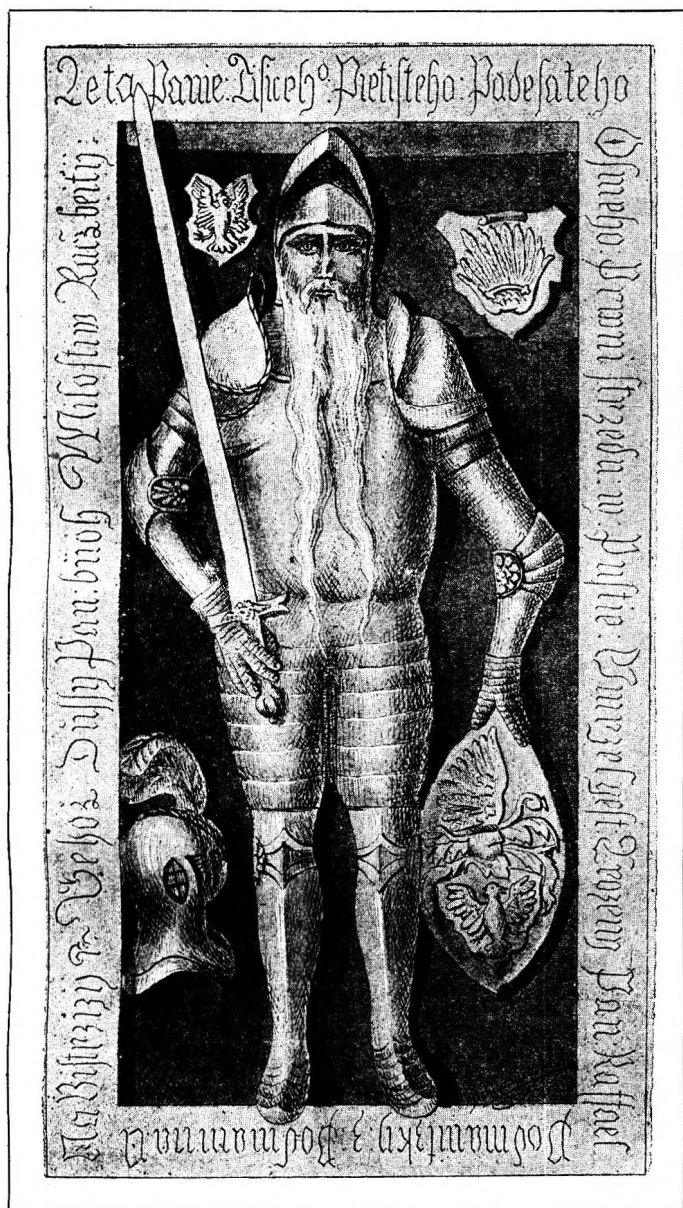
Meghalt e hatalmas főúr 1558-ban 46 éves korá-
ban, s eltemettetett az alsó-szúcsi egyházban, bár
némelyek állítják, hogy mivel díszes síremléke a vág-
beszterczei r. k. templomban fennmaradt, ott van
eltemetve is. Mint tiszt. Szmid Kálmán úr Vág-Besz-
terczéről értesített: „A szúcsi egyház Canonica visi-
tatiója szerint a XVII. században ugyanott Podma-
niczky Rafael sírjában egy ezüst buzogányt találtak,
— melyből az akkori plébános kelyhet készítettet,
mely ma is megvan az egyház birtokában. — A
buzogányon e fölirat volt: „Arcum Szucsá sols

aequari curavit Ferdinandus I. 1528.“ — A szucsai márvány sírlap felirata ez:

*„Conditus hic Raphael Baro Podmaninus heros,
Bistrice gentis fama, decusque jacet,
Defunctis placido per mille pericula fato,
Attigit et vita tertia lustra sua.
Aspera felici subeundo proelia Marte,
Fortuna variis casibus actus erat.
Utque animo fortis, magno fuit instar Achillis,
Terrori Sciticis ceperat esse Getis.
Horrida quos contra sua dum simul apparat arma,
Me Mars tunc raperet, mors tulit ultra virum,
Quisquis amat fortesque Heroes et arida facta
Dic: Podmanini molliter ossa cubent.“*

(„Slovenske Noviny“ 1856. 163. sz.)

Podmaniczky Rafael vág-beszterczei síremléke azért is érdekes, mert egyetlen hazánkban, melynek szláv körirata van, azért igénylik a tótok magukénak Podmaniczkyt („Magy. Sion“ 1864. 877. l.). Az emlék a róm. kath. templom jobboldali falában, nem messze a karzattól van elhelyezve, — látni egy óriási testalkatu, tetőtől-talpig fegyverzetbe burkolt marczona alakot kőbe vésve. — Az arczvonások tisztasága a szobrász ügyességét hirdetik. A képről visszatükröződő vad tekintet indokolni látszik némileg a nép száján mai napig is élő rémhistóriák keletkezését, melyek mind nevéhez fűződnek. A körülbelül két méternyi magasságu alakot a következő szláv fölirat veszi körül: „Leta Paně tisie pěti sneh Padesateho osmeho Proni Strzedu v pustie Umrezel gest Urozeny Pan Pan Raffael Podmaniszky z Podmaninu v Bistriczy etc. Jehož dušy pan buch milostiw vacz beiti“.



BÁRÓ: PODMANICZKY RAFAEL SIREMLÉKE

A RÓMAI KATHOLIKUS TEMPLOMBAN VÁG-BESZTERCZÉN. † 1558-BAN.

A templom legutóbbi újítása alkalmával megkerült Podmaniczky Rafael sírjára is. A régi dísztelen főoltár lebontása alkalmával ugyanis a kőművesek az oltár alapjában, a többi, jóformán hasznavehetetlen s ennek folytán az alapba vetett anyag és törmelék között két darab kőlemezre akadtak, melyek egymáshoz illesztve szép négyszöget képeztek. — A kőlap kitisztíttatván, rajta a következő latin vers olvasható:

„*Marmore Phidiaco Quisquis monumento sepulchri
Clara vides dubitans cujus id extes opus?
Perpetus dignum posteritate eani:
Joanna Alomnici Raphaeli nupta Baroni
Magnifico statuit quod generosa viro.
Illud ut alternam sit et indelibile pignus
Conjugis eximii, dulcis amoris opus.
Inclyta Mausoli conjunx quo pectore quandam.
Ossa sui Domini devenerata fuit.
Hanc quicunque fidem generosa Heroidos ornas
Sic quoque fida Tui sit Tibi nupta Thoria.*”

(*Vágvölgyi Lap 1889. 39. szám.*)

E sorokban szépen van megörökítve a hitvesi hűség, mely még akkor is nagy lehet, ha méltatlanok élvezik, mint a fentebbi sorokban Rafaelben látjuk.

Podmaniczky Rafael letünése után a vág-besztercei uradalom, továbbá a hricsói, ledniczi, bicsei, baáni és palotai jószágok a királyi fiskusra szálltak, utóbb másoknak adományoztatván, legelőbb Vág-Besztercze a Balassák birtokába ment.

Podmaniczky N.

Antal 1438.		Talán testvére		László	
		I. János.	II. Balás 1495.	György.	Zsófia Kuzalka Ulászló.
		IV. László			Mária 1495. N. N.
		IV. János 1559.			
I. Balás † 1482. év előtt 1. Bjelik N. 2. Svidrigal Dorottya		II. László † 1494-ben. 1448-ban kapja Vág- Beszterczét. 1. Gálszéchy Magda 2. Országh Ilona.			
III. László alias Vaczlav					
János 1510—1514. Pozsonyi főispán, főkamarás-mester. Lévay Cseh Dóra (nem Ország Bora)		István † 1569-ben előbb nyitrai püspök, utóbb protestáns. 1564. árvai főispán. 1. Koczka Bora, 2. Zrinyi Kata ?		Mihály 1526. Elesett Mohácsnál. Tarczay Kata	
Margit Zokoly János.		Anna * Gergelaki Buzlay László, kir. főajtónálló, † 1518. Simontornya és Némédi ura. 1526-ban özvegye él.			
II. János † 1543-ban. Nőtlen.		Ráfael † 1558. Trencséni főispán, hatalmas oligarcha. Lomniczy Janka.		Katalin 1. Elefánti Mihály, 2. Gusich Miksa.	
				Sára Szúnyogh Mózes	
				Anna Zabláthi Hrussó János.	

Hiányzik a táblázatról **Benigna**, 1520. Kereky György hitvese.
(Turul 1890. 110. lap.)

* A mohácsi vész után Podmaniczky Anna I. Ferdinándhoz szitott, e miatt birtokait János király Marthonosi Pethényi Gergelynek adományozta. (Lásd »Segítség Album« 1890, a Némédi tűzkárosultak javára. 5. lap.)

A Podmaniniak nemzedékrendéhez.*

(Ernyedi Turzó Miklós után).

N.

de Perecsin

Nicolaus

de Perecsin és Podmanini

János

1418.

? Országh Bera.

László 1418—1450.

de Perecsin és Podmanin

? Országh Bera

János.

Balás

1495.

György.

Zsófia

Kazalka Ulászló.

Márta

1496. táján.

N. N.

László

1510.

de Perecsin és Podmanin

János

1559.

János

főkamარა-s-mesetr,
pozsonyi gróf,

1505/6. báróságra emeltetett.

Lévai Cseh János leánya

Dora

N. fiu :

†

Margit

Zokoly János

István

János.

Miklós.

Kelemen

de Perecsin és Podmanini

Antal

de Podmanin

1418. 1438. 1440.

László

† 1494.

Gál-Szécsy Magdolna

Balás † 1479.

1. Bjelik Dorottya,

a ledniczi uradalom urnője.

2. N. Dorottya,

előbb özvegyült Svidrigál N.-né

1-től László

† 1508-ban. Lednicz ura.

Mihály

† 1526.

Közszerző

Tarczay Kata

Anna

Gergely-Laki

Búzlay Balás.

János

† 1545.

Ráfael

† 1558.

Trencsén-vármegye
felső részében főispán.

Lomniczy Janka,

a brunovi uradalom
urnője.

Kata

1. Elefánti Mihály,

2. Horváth, másképp

Turani Guzich Miklós.

Sára

Szúnyogh Mózes.

Anna

Zabláthi Hrussó,
igazabban

Kolosváry János
1550.

* Turul 1891. 155. 1.

Pép letűnván a történelem színpadáról a Podmaniczkyak, szintén egy századig nyomát sem leljük a hasonló nevű utódoknak, mert a Luther tanát elfogadott Podmaniczky István nyitrai püspök házasságából származott gyermekei az akkori viszonyok között igényt nem formálhatva a királyi ügyész által elfoglalt ősi örökséghez, valószínűleg mostohább körülmények között széledtek szét, hogy később egy virágzó ágnek törzsévé válhassanak; a mint hogy már a XVII. század közepén Zólyom-megyében, Korpona városában látjuk feltűnni a most is virágzó ágazat törzsét, Podmaniczky Gábort, ki 1652-ben Korpona szabad királyi város tanácsnoka, országgyűlési követe, 1654-ben pedig bírása volt. (A Podmaniczky-család emléke 161. l.)

1652. szeptember 2-án Korpona városa őt mint tanácsnokát és Rozenauer András jegyzőt megbízta, hogy a gróf Csáky László országbíró és főispán elnöklete alatt tartandó Zólyom-vármegyei közgyűlésen, ezen részeknek, leginkább pedig Korponának a török elleni oltalmazására és védelméről ellátásának szükségét adják elő. (Századok 1880. 420. l.)

A család jeles tagja és történetírója, báró Podmaniczky Frigyes azt írja, hogy ez időben érte a családot egy újabb csapás, amennyiben a korponai templom leégése alkalmával családi levéltárunk is a lángok martaléka lőn. (A Podmaniczky-család emléke 161. l.)

Ugyanazt írja a magyar nemzetiségi zsebkönyv is a család ismertetésénél, hogy családi okmányaik elpusztultak (Magyar nemzetiségi zsebkönyv 392. l.);

hogy azok egy része megsemmisült, az valószínű, — de nem egészen pusztult el, mert a régi Podmanini Podmaniczkyak családi okmányai ma is megvannak gróf Batthyány József köpcsényi levéltárában, közte eredetiben azon adomány-levelek, melyeket a Hunyadiaktól kaptak. (Századok 1877. VIII. 801. 1)

Podmaniczky Gábornak hitvesétől, Roznauer Euphrosinától (s nem Zsuzsánna; lásd a III. sz. a. mellékelt keresztlevelet) három fia született, és pedig:

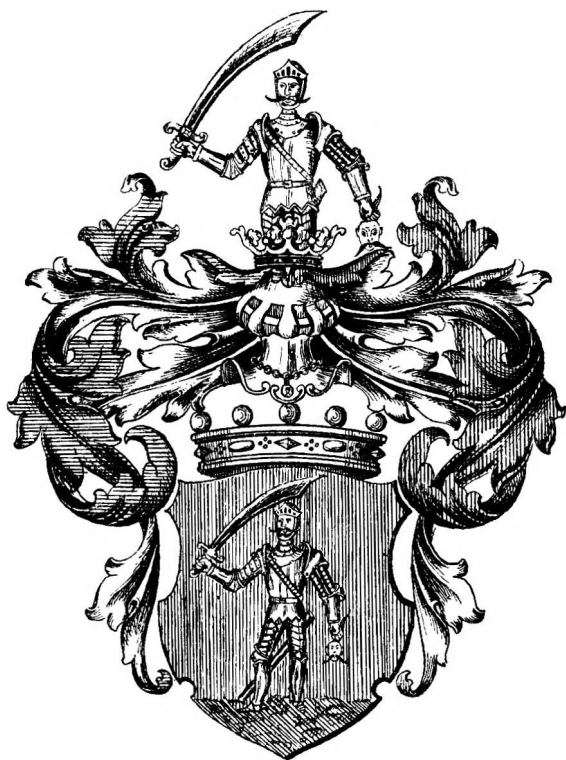
1. Gábor, a kiről 1676-ban van említés téve.

2. András, a ki Korponán 1659. évi szeptember 23-án született (lásd III. sz. a. mellékletet) s a kit 1670. táján Zólyom-vármegyében találunk s a kinek neje Rákóczy Éva, Rákóczy Jánosnak Géczy Zsuzsannától született leánya volt. (Wagner Sab. geneal. Mss.)

3. Mihály, a ki 1669-ben Tökölyi Imrének az eperjesi Collegiumban iskolatársa volt. Ez évből maradt fenn nyomtatásban egy színmű programja a budapesti evangélikusok egyetemes conventjének levéltárában, melyet a tanuló ifjúság 1669. évi október 4-én a vizsgálatok szerencsés befejezése alkalmával előadott. A szereplő személyek között találjuk őt is, mint „Michael Podmaniczky Corponeusis non nobilis“ feltüntetve. (Századok 1880. 442. 1.)

Iskoláit bevégezve, haza került s feleségül vette Wester Dorottyát, kitől született egy fia: I. János.

A család ősi czímere, melyet I. János és fiai használtak, a következő volt: Szegletes paizson, vörös mezőben, zöld alapon álló pánczélos vitéz, fején sisakkal, jobbában arany markolatú kivont kardot, baljában levágott, vérző török főt hajánál fogva tart. Egy sisak; sisakdísz a pánczélos vitéz. Takaró jobbról ezüstkék, balról ezüstvörös.



Feltűnő körülményként fölemlítem, hogy II. János díszes kötésű énekes könyvének borítékán (most báró Podmaniczky Géza birtokában, szerzője Petschely Gottfried János, megjelent Sultzbachban 1754.) arany lenyomatban e czímer látható, de jobbról és balról is befelé fordított fejekkel egyszarvúak vannak paizs-tartókul alkalmazva, holott a paizstartók különös királyi kegy folytán adományoztattak, és nemes családoknál igen ritkán fordul elő; már pedig a Podmaniczky család azon királyi díszokmánya, melyben e czímer adományoztatott, a hosszú hazai villongások alatt elveszett.

Ezen arany lenyomatú, itt fölemlített czímert a következő körirat veszi körül: Honoribus et Memoriae Familiae Podmaniczkyanae.



I. János 1743-ban halt el. — Feltűnő nemes vonású, deli termetű férfi volt, neje pedig a hajdani magyar szép matronák valódi mintaképe, a mint azt a báró Podmaniczky Géza birtokában levő, Mányoki hírneves festő-művész hazánkfia által 1741-ben festett, I. Jánost és nejét Osztroluczky Judithot ábrázoló mesterművű arczképek váltig bizonyítják.

Hitvesétől, Osztroluczky Judithtól nyolcz gyermeke született:

1. Judith, született 1716. Báró Orczy Lőrinczné.
2. II. János, született 1718. Neje: Kisfaludy Zsuzsanna.
3. László, született 1721, † 1723.
4. I. Sándor, született 1723. Neje: Báró Jeszenák Zsuzsanna.
5. István, született 1724.
6. Zsuzsanna, született 1725, † 1727.
7. Anna Mária, született 1726. Férje: Gr. Beleznay Miklós, tábornok.

8. Erzsébet, született 1729. Férje: Báró Bujanovszky Elek, tábornok.

A két fitestvér, II. János és I. Sándor a család felemelője lett, mert 1782. évi július 5-én báróságot nyertek és két külön vonalat alapítanak.

Ez időkorban vette föl a család az aszódi prae-dicatumot is, holott a még utóbb kiadott királyi meghívó levelek a „de eadem“ azaz podmanini előnévvel jelölték.

Aszód Osztroluczky Judith kezével került a család birtokába. Aszódot hajdan a Garayak birták, s itt létezett a Szent-Keresztről nevezett prém. prépostság is. — I. Lipót mint pusztát 1683-ban neczpáli Juszt Judithnak, néhai Osztroluczky János özvegyének adományozta. 1717-ben Olasz Pál prépost pert indított ellene, de eredménytelenül. Az aszódi prépostság címét jelenleg Kozlik János, nyitrai kanonok viseli. (Lásd Karcsai Arzén: Vác város tört. VI. 167. lap.)

I. Idősebb ágazat.

II. János báró korának nagytudományú férfia és buzgó protestáns volt, a kit aszódi kastélyában az akkor a besnyői kolostorban lakott Fessler történetíró gyakran fölkeresett és könyvtárát használta. Meghalt 1788-ban. Hitvesétől, Kisfaludy Zsuzsannától, Kisfaludy Gábor és Függ Judith leánya, négy gyermeke született (lásd II. János fentebb említett énekes könyvének sajátkezű feljegyzéseit), de a kik közül a másodszülött Károly 1759-ben elhalálozván, életben maradtak hárman, és pedig:

László, született 1747. † 1803.

Johanna, született 1751, pongyoloki Róth György ezredes hitvese.

József, született 1756, † 1823-ban.

József báró, külsőjét tekintve, igénytelen szikár, kissé púpos voltánál fogva keveset mutató ugyan, de rendkívül szellemdús és nagy műveltségű férfiú, a ki a tudományt és művészetet egyaránt pártolta, és szellemességénél, ha külsejénél fogva nem is, nagy kedvencze volt a szép nemnek.

Az ő házánál hallatá magát a zongorán először Liszt Ferencz hét éves korában; báró Podmaniczky József volt az első magyar színházi intendáns, midőn magyar főuraink ezelőtt épen 100 évvel összeállva, a jelenlegi budai várszínházból, akkori udvari színházból egy magyar nemzeti játékszínt akartak alkotni.

Az 1815-ben Párisban majd három évig székelő számoltató s osztoztató bizottsághoz — a 700 millió hadisarcz forgott kérdésben — Ausztria részéről ő lett kiküldve követül. Ez alkalommal egy rendjelt kért, hogy illően léphessen fel a többi követek között, de e kérelme megtagadtatott; de midőn vissza érkezett küldetéséből, megkapta a Lipót-rend nagykeresztjét, de akkor már ő nem fogadta el, kijelentvén, hogy aszódi jobbágysai közt nincs szüksége üres díszjelre.

Meghalt utód nélkül Pesten 1823. május 11-én, kora 68-ik évében; eltemettetett Aszódon a templom alatt létező családi sírboltban. (Elhunytá alkalmával melegen emlékezett meg róla a Magyar Kurir 1823. I. 40. Ver. Ofner-Pester Zeitung 1823. 39—48. sz.)

Közeledni érezvén haláltusáját, az ágyból fölkelt, hálóköntöst öltött s karszékbe ülve, az ablakhoz tolatta magát, mondván: hadd lássam még egyszer a napot. — Alig teljesült vágya, alig melegedett fel

a kelő májusi nap jótékony sugarain, — felsóhajtva megszűnt élni.

Báró Podmaniczky József, a sógornője által 1823-ban kiadott halotti jelentés szerinti teljes czíme a következő: Cs. és kir. kamarás, valóságos belső titkos tanácsos, a királyi Dán Danebroy-rend lovagja, Bács-Bodrog-vármegye főispánja, az angol honi tudós társaság tagja. Meghalt 1823. május 11-én este 7 órakor Pesten.

Testvére:

I. László báró (sz. 1747, † 1803) csász. kir. ezredes: 1790. február 22-én, midőn Bécsből a szent koronát nagy ünnepélylyel haza hozták, a nádori fényes banderiumban báró Podmaniczky László volt a segédtszt.

Feleségül birta Radvánszky Karolinát (sz. 1764, † 1835. június 5.), Radvánszky János és Prónay Éva leányát, kitől következő gyermekei születtek, úgymint:

1. János báró (sz. 1780, † 1883. febr. 8.) egyike volt a mult század ős eredeti alakjainak; a száz évi korszakot oly ifjan lépte át, mint a mai lélekromboló korszakban kevés ember a harmincz évet; míg élt, nagy különöz hírében állott, pedig egyike volt a legnemesebb emberbarátoknak, mert a ki hozzája fordult segélyért, támogatásért, jó tanácsért, az bizonyos lehetett, hogy mindabból részesül, a miért az öreg úrnál kérelmezett; de az a gyöngéje megvolt, hogy a mit adott, azt megköszönni nem volt szabad.

1848-ban mint hazafi teljesítette kötelességét, a pesti úgynevezett csatárokat ő szervezte, azután nemzetőri őrnagy lett. Ezen minőségben esett meg rajta az a baleset, hogy a Károly-kaszárnyában kiütött olasz katonai zendülés alkalmával a küzdelemben elgázol-

tatott, s egész életére kiható sérülést szenvedett; azóta csendes falusi magányában, Rákos-Keresztúron élte le napjait, s ő volt a magyar mágnások legidősbje.

Vallásos érzületének számtalan jelét találjuk; a rákos-keresztúri ág. hitv. evangélikus egyháznak 61 éven, a czinkotai ág. hitv. evangélikus egyháznak e gyfél századon át volt lelkiismeretesen buzgólkodó felügyelője; sok áldozatot hozott az egyházaknak és iskoláknak.

Meghalt e derék főúr 1883. február 8-án Rákos-Keresztúron 103 éves korában. (Bővebb élet- s jellemrajzát l. „Budapesti Hirlap“ 1883. február 15. sz. és báró Podmaniczky Frigyes: Naplótöredékek III., 164—172 l.)

Hitvesétől, Hodossy Máriától (sz. 1804, † 1841. ápril 20. Pesten) két leánya született: Mária és Zsuzsanna, s ezek mindegyikének kevés híján másfél millió forintnyi értéket hagyott.

Leányaik:

1) Mária (sz. 1830-ban), egyike leglelkesebb honleányainknak, a népnevelés áldozatkész pártfogója, — 1882-ben a felső-petényi népiskolát minden szükségességgel ellátta. — 1849-ben férjhez ment báró Radvánszky Antalhoz (sz. 1807, † 1882. június 7.) Zólyom- és Turóc-megye főispánjához, anyja lett báró Radvánszky Jánosnak és báró Radvánszky Máriának, a kit báró Nyáry Béla vett nőül.

2) Zsuzsanna kétizben ment férjhez:

1. Br. Harkányi Frigyeshez.

2. Bojári gr. Vigyázó Sándor, cs. és kir. kamaráshoz.

2. Amália (sz. 1783, † 1821. Gyömrőn) 1802.

augusztus 30-án férjhez ment gróf Wartensleben Károlyhoz (sz. 1780, † 1835. január 21.).

3. II. Mihály báró (sz. 1786, † 1860.) — őt öcscse, Frigyes báró, így jellemzi: Mihály bátyámat kevéssé ismertem, mert második neje halála után alig közlekedett többé családunkkal; feltűnő szép, magas, bronz arczbőrű férfi volt, de magaviseletében és kedélyében sokkal több volt az erély és nyersség, semhogy népszerűségre tehetett volna szert. — Feltűnik tőle mindnyájan. — Kétszer nősült: először gróf Teleky Jankát, gróf Teleky László és gróf Teleky Mária leányát, — másodszor Gyürky Luizát († 1844.) losonczy Gyürky Pál, krassói főispán és Ludányi Bay Francziska leányát.

Gyermekeik:

- 1) Klaudia, († 1864.) Vörösmarthy J. hitvese.
- 2) Ödön báró, meghalt 1867-ben New-Orleansban, midőn a Miksa császár seregében vívott mexikói hadjáratból visszatért.

3) Sarolta, meghalt 1868. május 6. Budapesten.

4) Levente báró (sz. 1839.), fenyő harashti nagybirtokos, neje báró Podmaniczky Magdolna.

5) Jerne (sz. 1844.), 1866-ban Aszódon férjhez ment Szirmay Pál, udvari nagybirtokoshoz és országgyűlési képviselőhöz. † 1892. július 5. Adván.

4. II. László báró (sz. 1792. Aszódon, † 1865. február 4. Pesten) bizonyos tekintetben éppen oly különcz volt, mint testvérbátyja János, azon különbséggel, hogy egész jellemén a polgári becsületesség, szívjóság s kedélyszelídség ömlött el, minélfogva habár szerette is testvérbátyját, mégis tartott tőle, s bátortalanná lőn, a hányszor vele, különösen családi ügyekben, érintkeznie kellett.

Anyja által hivatalnoknak lett nevelve, s mint az ilyen pályára készülőt, nagybátyja József, Párisba elvitte magával. A Párisban akkoron felvett divatot soha többé le nem tette, úgyannyira, hogyha utóbb, 25—30 évvel később, Pest utcáin a congressus idejéből kelt öltözetében végighaladt, daczára annak, hogy mindenki rég ideje ismerte, mégis akaratlanul elmosolyodtak a vele találkozóknak. — Utóbb kamarai tanácsos lőn s mint ilyen több évig Temesvárott volt állomásozva, a hol humánus és művelt társas közlékenysége miatt általánosan kedvelték.

Megházasodván s búcsút mondván az államszolgálatnak, jószágai kezelésével foglalkozott, a lehető legprimitívebb mód szerint folytatván gazdaságát, — mert úgyszólván folytonosan városban élén, alig volt s lehetett fogalma a mezei gazdaság miként való viteléről.

Pest városának egyik legnépszerűbb alakja volt, mert mind abban élénk részt vett, a mit mint pesti birtokostól elvártak s polgári kötelességnek tartanak.

Meghalt 1865. febr. 4-én 74 éves korában; soha egész életében ágyban fekvő beteg nem volt. — Még halálát okozó nyavalyája közben is csak ősrégi bőrpamlagára heveredett le. — Egy negyed órával halála előtt behívatta gyermekeit, elbúcsúzott tőlük, elmondotta nekik, mint óhajtja, hogy halála után ügyei rendeztessenek, s leültetve őket, mondván: alig negyedóra alatt vége lesz mindennek. — S csakugyan, alig telt belé az általa kiszabott időköz s pamlagán ülve, minden csak képzelhető haláltusa nélkül kiadta lelkét.

Hitvesétől, Illésy Magdolnától (sz. 1793, † 1858.) előbb allensteini báró Hager János özvegyétől, két gyermeke született, u. m.:

1) Magdolna (sz. 1831. január 7.), kétszer ment férjhez: 1. Osztroluczky Gézához, 2. báró Podmaniczky Leventéhez.

2) László báró (sz. 1825, meghalt 1892. febr. 4.). Régebben élénkebb részt vett a közéletben; jelen volt az 1861-iki országgyűlésen s mint egyházának hű fia, hosszabb időn át a pesti magyar-német ág. hitv. evangélikus egyház közös felügyelője volt. — Utóbb visszavonultan birtokán a gazdaságnak élt. A census alapján a főrendiház tagja. (Dr. Halász Sándor, Országgyűlési Almanach.) Feleségül vette Szandai Sréter Malvinát, kitől két gyermeke született, u. m.:

1) Aranka (sz. 1860. január 23.), férje: gróf Ráday Pál †, gróf Ráday E.

2) Horácz báró (sz. 1866. január 26.), cs. és kir. tartalékos huszár-hadnagy.

5. Zsuzsanna († 1843.), Kosztolányi József hitvese.

6. György (sz. 1798, † 1803.).

7. Andor báró (sz. 1799, † 1861) fiatal korában lovassági tisztt. Kétszer nősült: először Kubinyi Rózát, Kubinyi Gáspár és báró Prónay Honorata leánya, másodszor Gyürky Teréziát, losonczy Gyürky Pál, Krassó-vármegye főispánjának és ludányi Bay Francziska leányát vette feleségül.

Első házasságából:

1) Karolina (sz. 1828, † 1874.), 1845-ben férjhez ment báró Prónay Gábor (sz. 1812, † 1875. ápril 1.) cs. és kir. v. b. t. tanácsoshoz.

Második házasságából:

2) Gizella (sz. Aszódon 1837.), férje: Patay Ferencz.

3) Géza báró (sz. Aszódon 1839.). Egyike a legtapasztaltabb vadászoknak, a ki Ő Felsége a király gödöllői vadászataira többnyire hivatalos. Kiskartali birtokán falkát tart. A sport mellett a tudománynak is lelkes barátja s kedvelője. Kartalon csillagvizsgálót építtetett, a hol nejével tudományos észleleteit folytatja. — 1890. évi február havában hozták a lapok azt a hirt, hogy Géza báró nagyszerű könyvtárt épített s annak rendezésével egy fiatal tudóst bízott meg. — A főrendiház örökös tagja; b. titkos tanácsos; a magyar tudományos akadémia tiszteleti tagja; a pestmegyei ágost. hitv. evangélikus esperesség világi felügyelője. 1868. január 15-én Nyír-Baktán feleségül vette gróf Degenfeld-Schomburg Berthát, (sz. 1843. márcz 3.) gróf Degenfeld-Schomburg Imre és bökényi Beck Paula leányát, a szenvedélyes csillagászt, ki e tudomány terén érdemeket szerzett, 1886-ban fölfedezvén az Adromeda csillagot.

4) Zsófia (sz. 1840, † 1843.).

5) Irma (sz. 1842, † 1843, 9 hónapos korában).

II. Ifjabb ágazat.

I. Sándor, a mult század második felében, 1782. július 5-én János testvérével együtt báróságra emeltetett. — Unokája Frigyes báró ezt írja róla: „nagyatyám rendkívül szelid, nyájas, a békét és műveltséget kedvelő férfi volt, a ki sok pénzt költött a szépművészetekre, a miről tanúságot tesznek aszódi kastélyának stylszerű fényes berendezései, az ott még most is szemlélhető, a hirneves Kracker J. L. és

Zách F. festőművészek által 1777-ben befejezett, a kereszténység győzelmét a pogányság felett ábrázoló páratlan szépségű freskó-falfestvények, nemkülönben könyvtára, képtára, fegyvergyűjteménye, melyek maradványai most részint báró Podmaniczky Ilona, részint pedig báró Podmaniczky Géza. és báró Podmaniczky Levente tulajdonában vannak.“

Nem hiában járt herczeg Eszterházy Miklós kíséretében külföldön, — ott szerzett ismereteit átültette az „ösi fészek“ talajába.

I. Sándor sz. 1723, † 1786.

Neje báró Jeszenák Zsuzsánna, kivel 1752-ben Pozsonyban egybekelt, egyike volt a „hatalmas aszszonyok“-nak, ki a házi rendet erélylyel kezelte.

Tizenkét gyermeke közül, a bárói diploma szerint, 1782-ben 9 volt még életben, u. m. János, Sándor, Pál, Károly, Karolina, Terézia, Marianna, Erzsébet és Julianna.

Gyermekeik a következők:

- | | |
|--------------------------------------|----------|
| 1. Mária Viktorina sz. 1754, † 1755. | } Ikrek. |
| 2. Karolina sz. 1754, | |

ennek férje báró Prónay Gábor.

2. Terézia sz. 1755. Pozsonyban, férje Szirmay Ádám.

3. János. Sem születési, sem elhalálozási évszámáról semmi adatot nem találtunk, sem a pozsonyi, sem az aszódi születési vagy elhalálozási anyakönyvekben. De hogy létezett, azt bizonyítja I. Sándor sajátkezű naplófeljegyzése, s azt bizonyítja a teljes hitelességű bárói diploma, a melyben mint I. Sándor élő fiai kor szerint ezek vannak feltüntetve: Joannem, Alexandrum, Paulum et Carolum. János tehát idősebb lévén Sándornál, csakis 1756-ban

születhetett, mert 1757-ben Anna Mária született Aszódon, 1758-ban pedig született Sándor Pozsonyban.

4. Anna Mária sz. 1757. Aszódon, † 1817. Tó-Almásan mint hajadon.

5. II. Sándor sz. 1758. Pozsonyban, † 1830. Aszódon.

Feleségül vette gróf Wartensleben Klárát (sz. 1782, † 1834. márczius 20-án Pesten), gróf Wartensleben Vilmos és gróf Teleki Klára leányát, kiről báró Podmaniczky Frigyes e jellemző sorokat írta:

„Wartensleben Klára egyike volt azon delnőknek, a kik eszességüknél, műveltségüknél s szépségüknél fogva arra vannak hivatva, hogy összes környezetük felett bizonyos zsarnoki fölényt gyakoroljanak, a mit az elmés francziák „douce violence“-nek kereszteltek el. Az ő háztartása már egészen a legújabb divat s szokások szerint volt berendezve, — Pesten telelvén fényes lakásban, nyáron pedig az aszódi zöld kastélyban, a mint nevezték, kellemes nyílt házat tartott. Mint gyermek nagyon szerettem Klári nénihez, vagyis, mint általában a családban szólították, „Tante Claire“-hez átszökni, hogy csodáljam fényes berendezésű lakását, „vieux saxe“-gyűjteményét, melynek számtalan rococo-alakjai tetszésemet különösen kiérdemelték.“ (Naplótöredékek I.)

Két gyermekük született:

1) Lajos báró (sz. 1803, † 1872. július 28.) cs. és kir. kamarás. — 1825-ben feleségül vette báró Prónay Zsófiát (sz. 1808, † 1875. nov. 1.), tót-prónai és blatniczai báró Prónay József és Kubinyi Róza leányát.

Gyermekeik:

1) Imre (sz. 1826, † 1830.)

2) Ferencz (sz. 1828. Aszódon, † 1830.)

3) Ilona (sz. 1830. Aszódon.)

4) Róza (sz. 1834. Aszódon, † 1865. július 22-én Budán), férje König János.

Ilona bárónő testvérhuga, Königné elhunyt után hátramaradt gyermekeinek valódi véd- s órangyala és második anyja, nyáron át Aszódon él az „ősi fészek“-ben, a zöld kastélyban, a telet pedig Budapesten, a várban, a tárnok-utczában levő saját házában tölti. Róza bárónő gyermekeit, Zsófiát és Ilonát nagyatyjuk, Podmaniczky Lajos báró örökbe fogadván, egyszersem legfelsőbb engedély mellett a Podmaniczky név viselhetése lett nekik megengedve.

1) Zsófia (sz. 1856. ápril 12 én) 1880-ban férjhez ment báró Podmaniczky Gyulához.

2) Ilona (sz. 1854. január 16-án) hajadon.

2) Zsuzsánna (sz. 1808, † 1811.)

6. Erzsébet sz. 1760, † 1783-ban mint hajadon.

7. Pál sz. 1761. Aszódon

Költekező és könnyelmű életet folytatván, szülei által kitagadtatott. A katolikus hitre térvén át, mint szerzetes halt meg.

8. Juliánna sz. 1763. Aszódon, férje Hodossy Sámuel.

9. Judith sz. 1765, † 1765.

10. Jozefa Zsuzsánna sz. 1767, † 1768.

11. Lajos sz. 1769. Aszódon, † 1772.

12. Károly sz. 1772. Aszódon, † 1833. Pesten.

Károly báró neve az 1791-iki országgyűlésen egy érdekes, de sajátságos ügygyel van kapcsolatban, melyet itt röviden, bár nem tartozik a család történetéhez, elmondunk.

Az 1791-iki országgyűlésre jellemző, hogy az egybegyűlt rendek a fejedelemnek a külügyi politika

vezetésére vonatkozó jogait ki akarták kezéből csavarni. Mint egyik jelesünk írja: „Soha országgyűlés nem mutatta ki világosabban a rendek tájékozatlanságát, fogalomzavarát és gyakorlatlanságát az állami ügyekben, mert egyik sem lépett fel oly nagy követelésekkel, mint ez.“ (Grünwald Béla: A régi Magyarország 155. l.) Ugyanis nem követeltek többet, mint hogy a király, ha békeszerződést köt, ez aktushoz az országgyűlés is küldjön biztosokat; s a rendek kivihetőnek hitték, hogy az országgyűlés a fejedelem mellőzésével küldjön követeket az udvarokhoz vagy békekötésekhez. Gróf Zichy Károly országbíró tisztán látja a képtelenséget, és figyelmezteti a főrendeket, hogy a frigykötések oly titkosan folytattatnak az udvaroknál, hogy azoknak veleje és szövege igen kevés és csak az udvari titokban híven való megtartásáról legismertebb tanácsosokkal közöltetnek, s mostani politikája szerint Európának a frigykötések és egyéb szövetségek előbb az udvaroknál végeztetnek, s azután csak végső befejezésekre s a kötések külső színének megszerzésére küldetnének a közegyezésből nevezett helyre követek.

De Zichy grófra a rendek nem hallgattak és megválasztották a követséget: gróf Teleky József, Almássy Pál, gróf Széchényi Ferencz, gróf Batthyányi Ferencz, gróf Apponyi Antal, gróf Esterházy Ferencz, báró Podmaniczky Károly és Somsich Lázár személyében, s a nevezetteket ajánlják a királynak.

A király rövid leiratban felel a rendek feliratára: „Cura nobis futurum erit ut suo tempore sancitas quod pacem cum Turcis in eundam constitutiones Regni meum sortiantur effectum.“ A király tehát csakis a törökkel kötött béke esetében érezte magát

kötelezve, magyarokat is alkalmazni a békeszövetségben. A leirat „megértése“ után a rendek elhallgattak, s többé a követelés szóba sem jött az utóbbi országgyűléseken.

Ez érdekes ügyet, mely szorosan nem tartozik ide, elmondottuk; de az már ide tartozik, hogy itt Károly báró személyére nézve tévedés forog fenn, mert ő ekkor 20—21 éves ifjú, nem lehetett tagja a fényes küldöttségnek. hanem korának kitünősége, a nagy tudományú báró Podmaniczky József (sz. 1755, † 1823.), ki utóbb diplomatai küldetéseken szerepelt, s így a küldöttség tagjai közt toll- vagy sajtóhiba a Podmaniczky Károly neve.

Károly bárónak, a ki oly derék gyermekeket hagyott maga után, egyik fia, a köztiszteletű Frigyes báró kegyeletes emléket állított, midőn „Atyám emléke“ cím alatt megírta életrajzát; mi e gyermeki szeretetből származó sorokat, mely híven jellemzi a derék apát, szószerint közléteszsűk:

„Atyám mint fiatal ember a Martinovich-féle összeküvésbe keveredvén, Bécsbe internáltatott. Ezen időt felhasználta arra, hogy az orvosi tudományokkal foglalkozzék. Utóbb megkegyelmeztetvén, nem indult vissza családjá körébe, hanem Chemnitzben (Szászország) s utóbb Selmeczbányán bevégezte a bányászati tudományokat. A kamaránál tanulmányai bevégeztével hivatalt vállalt, s bányatanácsossáig vitte; 1812-ben azonban, tudván azt, hogy mint evangélikus vallású, bányagróffá úgy sem fog kineveztetni, — mely állásra különben magát minden tekintetben érdemesnek tartotta — állásáról lemondott, s azontúl, szülei már nem élvén s testvérbátyjával megosztóván, Aszódon és Pesten élt. Tudományos műveltsége,

emberszeretete s finom magatartása következtében feltűnő kedvelt egyén volt, különösen a polgárok, mesteremberek és jobbágysai körében. A polgárok közül legjobb ismerősei valának a fővárosban: Kappel, Aebly, Liedemann, Fuchs bankárok s nagykereskedők, nemkülönben Vogel műasztalos, mint első feltűnő nagyiparos. Az aristocratia, éles és gyakran hamis, s a democratia felé hajló, akkoriban nagyon perhorrescált élcei s észrevételei miatt kevésbé szerette s kedvelte őt, a mivel ő azonban semmit sem gondolt, s ósdi nagyurainkat mindig mandarinoknak csúfolta.

A nagyúri nők részéről sem részesült édes atyám valami különös előszeretetben, mert azt tartotta: a magyar nő arra való, hogy az ember szerelmeskedjék vele, — a mint azt túl a rendén gyakorolta is — hanem feleségnek nem való, mert arra sem elég kedélyességgel, sem elég műveltséggel nem bír. Ezen eszméi szerint is járt el, mert első neje egy báró Charpentier nevű francia emigráns Julia nevű leánya volt, a ki gyermekágyban halván el Aszódon, atyám lemondván a bányatanácsosságról — elvette 1812-ben Nosticz Jänkendorf Elizát, Nosticz Jänkendorf Adolf, a ki e század elején Arthur von Nordstern név alatt Németország legismertebb költője volt, — szász királyi miniszter leányát, kitől hét gyermekből álló családja lett, a kik közül Ottó és Rudolf zsenge korukban halván el, őt maradt életben, u. m. Julia, Eliza, Frigyes, Ármin és Mária.

Atyám szabadelvű gondolkozása s kiváló műveltsége nemcsak szavakban, de tettekben is nyilvánult, melyek eredményeként a polgárosodás, jólét és műveltebb zamatú viszonyok fejlődtek ki környezetében

s mindenüvé, hova befolyása s tevékenysége kihatott. Háza a nagyúrtól, egyetemi tanártól s polgártól kezdve minden művelt ember előtt nyitva állott; sőt egyszer, a min az egész atyafiság elbámult, elhozatta Aszódra a magyar cigányzene hősét és megalkotóját, Biharit zenekarával együtt, s néhány napig gyönyörködött keleti művészeink szívhez szóló nótáin.

Mint tanult bányász páratlan szépségű és gazdagságú gyűjteményét szerezte meg a Magyarországon létező ércz-kövéleteknek.

Mint gazda, a már előrehaladottabb elvek szerint kezelte gazdaságait, s azok fokozatos berendezését illetőleg a Németországban dívó gazdaszáti elvek s gyakorlat szerint járt el, a mennyiben azt a helyi viszonyok engedték.

Az édes atyám építette majorok s gazdasági épületek, melyek a Szászországból ide szerződött Berg felügyelő tanácsai s tervei szerint rendeztetek be, még most is a vidéken minta gyanánt szerepelnek az ahhoz értők szemében; jelenleg báró Radvánszky János birtokában vannak „czifra major“ néven Pusztavarsányon, Hatvan közelében.

Daczára annak, hogy atyám ágostai hitvallású volt, s daczára azon körülménynek, hogy felekezettünk állása akkoron még részint a törvények, részint az azok következtében kifejlett társadalmi viszonyoknál fogva, rendkívül magába zárkózott s elvonult, mondhatnám elszigetelt volt, mégis a türelmetlenségnek legkisebb nyoma sem volt észlelhető cselekedeteiben s eljárásában. A besnyői kapuczinus kolostor quardiánja s társai mindenkor szívesen látott vendégek valának házunknál, s mi gyermekek a mily félelemmel s borzadálylyal viseltettünk eleinte a durva

kelméből készült ruhába öltözött bocskoros barátok iránt, utóbb éppen úgy megszoktuk s megkedveltük némileg a velök való társalgást.

Atyám a műveltség s okszerű ipar fejlesztése és emelése érdekében az izraelitáknak s német iparosoknak Aszódon való letelepülését tőle telhetőleg előmozdította, miáltal nemcsak magának Aszód mezővárosának, de vidékének is nagy hasznára volt. Akkoron még nem birván oly nagyszámú s veszélyes kaputos proletariátussal, mint most, híre sem volt még az antiszemitizmusnak, s a házi zsidó vagy zsidónő mintegy a családhoz tartozónak tekintett; a zsidó lakodalmak pedig nagy örömeinkre mindenkor az aszódi kastély páratlan szépségű s tágasságú, 32 öl hosszú nyílt erkélyén folytak le, a nélkül, hogy bárki is legtávolabbról megütközött volna e patriarchális szokáson.“ (Podmaniczky Frigyes, Naplótöredékek I. 6—12. és a szerzőhöz intézett levelei.)

Károly báró, mint életirata igazolja, korabeli rendkívüli művelt, sokat tanult s az újabbkori eszméknek hódoló szabadelvű férfiú volt, de egy nyilatkozata 1822-ben gróf Széchenyi Istvánt megbotránkoztatta, midőn azt mondá, hogy a felsőházban magyarul beszélni bohózat. Ekkor írta naplójába Széchenyi e keserű sorokat: „A magyar arisztokraczia nyomorult volta mind világosabban jelenik meg szemeim előtt.“ (Grünwald Béla: A régi Magyarország 352. l.) Károly báró fentebbi nyilatkozata ma idegenszerű lehet, de 70 évvel ezelőtt némileg jogosult volt, midőn mágnásaink vagyonosabb része Bécsben sütkérezett, a hol a nyelvvel együtt hazafias érzelmöket is letvetközték, s ha a felsőházban az ilyenek magyar

nyelven felszólaltak, valóban bohószerűen vette ki magát vergődésük, midőn magyar nyelven meg nem tudták magukat értetni; hisz még jóval utóbb a negyvenes években is számtalan akadt a főrendek közt, a ki tisztán nem beszélt magyarul.

Mint hitbuzgó, vallásos férfiút, hitsorsosai 1826-ban a dunántúli evang. egyház felügyelőjévé választották meg. Beiktatási ünnepélyének emlékét két nyomtatott munkácska tartja fenn. Az egyik Hima Ignácztól ily cím alatt jelent meg: Méltóságos B. aszódi Podmaniczky Károly úrnak, azon alkalommal, midőn a Dunántúli ágostai vallástételt tartó evang. Superintendencia kebelében, mint ennek ujonnan választott világi kormányzója 1826. eszt. aug. 16-án az úgynevezett kerületi gyűlésen legelőször megjelenne. Szombathely, 1826. Ny. Perger Ferencz. (Magyarország Bibliographiája II. 127.) A másikat ifjú Kis János írta s e cím alatt nyomtatott ki: „Óda, melyel báró Aszódi Podmaniczky Károly úrnak, midőn a dunántúli ev. ecclesiák főinspectorává Sopronban, aug. 16-án 1826. beiktattatnék, a soproni tanuló magyar társaság nevében tiszteletet tenni kívánt ifj. Kis János.“ (Magyarország Bibliographiája II. 342.)

Károly báró meghalt 1833. szept. 21-én. Második nejétől, Jänkendorfi Noszticz Elizától (sz. 1790, † 1853. aug. 23-án Aszódon) született gyermekei ezek:

1. Julia Eliza (sz. 1813, † 1893. junius 10-én Drezdában), férje báró Jósika Miklós koszorús költőnk vala (sz. 1794. ápril 21-én, † 1863. február 27-én Drezdában), kivel neje a száműzetés keserű sorsát megosztotta

A nemzeti irodalomban Julia báróhölgynek szép neve van; ő egyike a leghivatottabb s legszellem-

dúsabb írónőknek; nála tiszta szív- és lélek-műveltséggel, igazán női gyengédség- és szerénységgel, kedélynemességgel és elfogulatlan, emelkedett világnézettel találkozunk, ezt tanusítják megjelent művei, mint „Éva“ című két kötetes regénye; a fiatal olvasók számára írt: „Közlések a külföldről“ című elbeszélései, s a „Nővilág“ című hetilapban hosszabb ideig írt éppoly tanulságos, mint szellemdús divattudósításai, miket a nagyvilágban jártas hölgy igen gyakran fűszerezett a társadalmi élet, a női nemesebb hivatás rajzaival, okos és bölcs útmutatásaival, tanácsaival. Férje 1860-ban „Két barát“ című regényét lelkes nejének ajánlotta, egész élte üdvéért, s ezt e szép szavakkal kísérte: „de ha birnék a világ minden kincsével és dicsőségével, s tenném azt lábaidhoz, volna-e sok?“ (Bővebb életrajza: Vasárnapi Ujság 1861.)

2. Rudolf sz. 1818, † 1820.

3. Eliza Julia sz. 1820, † 1869, férje: Keselőkeői Majthényi Péter.

4. Ottó sz. 1822, † 1825.

5. Frigyes báró (sz. 1824. június 20-án), közéletünk egyik kitünősége. Munkaszeretetben, kötelességek lelkiismeretes teljesítésében senki sem lehet nála nagyobb. 1838-tól 1842-ig a gymnasiumi tanulmányokat a budapesti evangélikus középiskolában folytatta és végezte be. 1842-től 1843-ig a jogot Késmárkon hallgatta, hova nevelője, Hunfalvy Pál jogtanárnak választatott volt meg. 1843-ban Ráday Gedeon gróf, Pestmegye követe mellé rendeltetett írnokul, s mint ilyen Pozsonyban időzött az 1843/4-iki országgyűlés alatt. 1845-ben Berlinbe ment az egyetemre, majd hosszabb külföldi útra indult. 1847-ig

mint aljegyző Pestmegyében működött, ekkor mint kir. engedélyt nyert mágnás résztvett a pozsonyi, 1848-ban a pesti országgyűlésen; ez utóbbin mint a felsőház tagja és korjegyzője. 1848. évi szeptember havában mint önkéntes a Schwechat melletti táborba indult, ezután a Károlyi-husároknál mint kapitány végigküzdötte a szabadságharcot, s a honvéd névnek tiszteletet szerzett.

A szomorú emlékű világosi fegyverletétel után, midőn a kard kihullott kezünkől, Frigyes bárót Aradon közlegénynyé sorozták; szép vonásra s nemes szívre vall, hogy a fegyverletételt megelőzőleg maga köré gyűjtve százada legénységét, összes pénzkészletét, 620 frtot, elosztá közöttük. Ezután Milanóba, Olaszországba kísérték, az ott állomásozó 7. számú Prohaszka-gyalogezredhez, hol 1850. február haváig szolgált; innen Innsbruckba, az ott állomásozó, Lajos főherczeg nevét viselő 8-ik gyalogezredbe osztatott be. Mindkét ezrednél sok lealáztatás- és bosszantásnak volt kitéve; keserű sorokban írja ezt le maga a nemes báró, de mi már a szomorú napok szenvedéseire fátyolt vetettünk. Végre 1850. június 21-én megszabadult.

Haza kerülván, falura vonult, s az irodalomnak szentelte idejét; 1853-tól 1888-ig sok becses munkával gazdagította irodalmunkat. Művei íme ezek: „Utinaplómból“ 1853. 1 k., „A fekete dominó“ 1853. 1 k., „Az alföldi vadászok tanyája“ 1855. 2 k., „Tessék ibolyát venni“ 1856. 5 k., „Margit angyal“ 1859. 2 k., „Álom és valóság“ 1861. 1 k., „Egyetlen könyvcsepp“ 1863. 2 k., „A kék szemüveges nő“ 1864. 2 k., „Régen történt mindez“ 1866. 3 k., „Apály és dagály“ 1867. 1 k., „A kedvencz“ 1870. 2 k., „Napló-

töredékek“ 1888. 4 k. — Érdemeiért 1860-ban a m. tudományos akadémia levelező tagjává választatott meg. 1861-ben Szarvas város országgyűlési képviselőjévé, s az országgyűlés másodalelnökévé választatott meg. 1865-ben az ágost. hitv. evang. bányakerület világi felügyelőjévé választatik meg, miután ezt megelőzőleg már négy éven át, mint a békési esperesség felügyelője szolgálta volna egyházát. Utóbb 1868- és 1869-ben a „Hazánk“ című politikai napilapot szerkesztette. 1869-ben kineveztetett az akkor alakult magyar északkeleti vasúthoz személyügyi főnökké. Ugyanez évben belépett az új honvédséghez mint százados a szabadságolt állományban, s 1875-ben címzetes honvéd-huszárőrnagygyá neveztetett ki. Ugyanezen évben lett a nemzeti színház intendánsa is. 1878-ban Budapest főváros VI. kerületét, 1881-ben Csanád-megye Nagy-Lak kerületét, 1884- és 1887-ben pedig Bács-megye Ó-Kanizsa kerületét képviselte a parlamentben, 1892. január 28-án pedig a főváros IV. kerületének képviselőjévé választatott meg. 1885-ben mint a nemzeti színház intendánsa ünnepelte 10 éves jubileumát, s ez alkalmával a király Ő Felsége cs. és kir. v. b. t. tanácsosi méltósággal tüntette ki. 1886-ban az Adriai biztosító társulat magyarországi osztályának intézőjévé lett a társulat által megnyerve. 1889-ben pedig, Vizsolyi Gusztáv elhunytá alkalmából, a szabadelvű párt elnökévé választatott meg.

Frigyes báró sokoldalú tevékenységével s fáradhatlan munkásságával a köztisztéletet és közelműveltséget vívta ki magának. (Bővebb életrajzát lásd: Ország tükre 1862. 7. sz., Vasárnapi Ujság 1862. 47. sz., ott 1873. 12. sz., ott 1884. 39. sz., Magyarország és a

Nagyvilág 1866. 20. sz., Dolinay Gyula: Történeti arcképcsarnok 1886. 200. 1., Kákai Aranyos: Országgyűlési fény- és árnyképek 52—54. 1.)

A szabadságharcz alatti szereplése idejéből honvédbajtársa, Walther Imre naplójában ezt találjuk (előbb jellemző s nem a leghízelgőbb megjegyzéseket teszi a Károlyi-huszároknál szolgált báró Dőry Lajos, gróf Rogendorf, báró Masburg Sándor és báró Rudnyánszky Gyula ifjakra): „Nehogy valaki azt mondhassa, hogy a fentebbi megjegyzéseket az arisztokraczia elleni gyűlölet vagy boszú sajtolta ki belőlem, felmutatom fényes kivétel gyanánt báró Podmaniczky Frigyes századost, ki leereszkedő, nyájas modora, csata alkalmával buzdító férfias magaviselete és vitéz elszántsága által az egész század szeretetét és tiszteletét kinyerte. E jeles férfiúból később a zsarnoki hatalom osztrák közlegényt csinált, a mennyiben a forradalom után a szekereszeti osztályhoz soroztatott be, vagyis furvézer lett.“ (Hazánk 1888. II. 10. lap.)

De legfényesebben igazolja a nemes báró hazafias jellemét azon 20.512 frt nem csekély összegű alapítványai, melyeket hazai közcélokra adományozott. (Naplótöredékek III. 307—308. 1.)

6. Ármin báró (sz. 1825, † 1886. november 28.) hazafias jellemű férfiú, az aszódi gymnasium egyik alapítója. 1842-ben a Kisfaludy-társaságot s az első kisdédóvó-intézetet is alapítványával segítette elő, 1860-ban pedig a magyar akadémia tőkét 900 frttal gyarapította. 1861-ben Pestvármegye egyik választott főszolgabirája, 1865-ben Pestvármegye váci választókerületének országgyűlési képviselője lett. Utóbb 1871-ben állami szolgálatba lépett mint titkár az ó-budai korona-uradalmi igazgatóságnál; 1873-ban ki-

rályi tanácsossá lett kinevezve. Mint korona-uradalmi igazgató hosszasabban működött Zomborban, a hol személyes ellenei gyanúba keverték, mintha az állami jószágok vevőivel egy kézre játszott volna; de teljes ártatlansága csakhamar kiderült, mert teljes életében mindig a becsület útjain haladt. Néhány évvel halála előtt Ó-Budára lett áttéve mint korona uradalmi igazgató, és itt a társas s egyesületi téren is tevékeny részt vett és köztiszteletben állott; az ó-budai társas-kör elnökévé választotta meg. Meghalt 1886. november 28-án; halálát is — mint a lapok írták — lelkiismeretes buzgósága okozta. Mint az ó-budai járvány-bizottság elnöke, minden éjszaka meglátogatta a gondjaira bízott házakat, hogy a desinfectio végrehajtásáról meggyőződjék, miközben meghűlvén, tüdőgyuladásba esett, mely betegség kioltotta életét.

Elhunytá alkalmával a lapok melegen emlékeztek meg e derék férfiúról. (Naplótöredékek III. 178.) Aszódon a családi sírboltban temettetett el, mely alkalommal felette Moravcsek Mihály lelkész mondott, érdemeit kiemelő gyászbeszédet.

Kétszer nősült. 1. Gróf Keglevich Emmát (sz. 1828, † 1876. november 28.), a lelkes magyar nőt, gróf Keglevich Gábor főtárnokmester és gróf Sándor Matild leányát, 2. Egyessy Etelkát vette feleségül.

Első házasságból való gyermekei:

1) Elemér báró (sz. 1851. május 3.), mint bátyja, Frigyes báró jellemzi: „Kissé nyughatatlan természetű s egészen családunk jellegének megfelelő élmények után, melyek közben katona, Garibaldi-önkéntes, vasúti hivatalnok, amerikai szabad polgár, kataszteri tisztviselő volt, — most az Adriai biztosító társulatnál felügyelő, s mint ilyen becsülettel s

szorgalommal töltvén be helyét, keresi meg kenyerét.“ (Naplótöredékek III. 178.) 1881-ben nőül vette Tarnay Fannit.

Gyermekeik:

- 1) Edith sz. 1882. november 2.
- 2) Vera sz. 1883, † 1884.
- 3) István sz. 1885. szeptember 22.
- 4) Péter sz. 1887. június 18.
- 5) Georgine sz. 1889. márczius 15.
- 6) György sz. 1891. június 2.
- 7) Clementina sz. 1892. november 3.
- 8) Ernő sz. 1894. április 24.
- 9) Ferencz sz. 1896. november 13.

2) Béla báró (sz. 1853. január 5.) cs. és kir. kamarás, lovassági százados, méntelep-parancsnok Rimaszombatban. Neje báró Gerliczy Erzsébet (sz. 1857, † 1885.)

Gyermekeik:

- 1) Emma sz. 1878. szept. 22. Nagy-Váradon.
- 2) Béla sz. 1879. szeptember 30.
- 3) Szabolcs sz. 1880, † 1882.
- 4) Erzsébet sz. 1882, † 1882.
- 5) Ilona sz. 1883, † 1895.
- 6) Károly sz. 1884. október 16.

3) Gyula báró (sz. 1855. október 15.), tartalékos honvédhuszár-főhadnagy. Neje Podmaniczky Zsófia.

Gyermekeik:

- 1) Elma sz. 1881. július 23. Aszódon.
- 2) Tibor sz. 1884. szeptember 25. Aszódon.
- 3) Ilona sz. 1896. Budapest, I. ker., Budavár.
- 4) Endre báró (sz. 1858. július 2.), cs. és kir. kamarás, m. kir. honvédhuszár-főhadnagy. 1893-ban

nőül vette Nyéky Claudine kisasszonyt, mely alkalommal a római katolikus hitre tért át.

Gyermekeik:

1) Matild sz. 1894. deczember 2.

2) Atilla sz. 1897. márczius 14.

A második házasságból:

5) Pál báró sz. 1884.

7. Mária Eliza, Károly báró hetedik gyermeke, sz. 1829. Pesten, † 1844. Aszódon.

Az 1848. évi nevezetes pesti országgyűlésre királyi meghívót kaptak: János, Mihály, László, Andor, Lajos, Frigyes és Ármin bárók. (Vahot Imre: Országgyűlési Almanach 1848. 91.)

A család bárói czímere: alulról jövő ékkel három udvarra osztott pajzs, jobbról vörös mezőben zöld alapon álló pánczélos vitéz, fején sisakkal, jobbjaiban arany markolatú kivont kardot, baljában levágott vérző török főt hajánál fogva tart (ősi Podmaniczky-czímer), balról arany mezőben koronás, jobbra néző fekete sas. Az ékben: ezüst mezőben kürt (a testvérek anyjának, Östroluczky Judithnak czímeréből). Három sisak; sisak-díszek: a középsőből két nyílt fekete szárny, a jobboldaliból a pánczélos vitéz kivont kardja babérral van körülfonva, a baloldaliból öt struczto, arany-fekete-arany-fekete-arany forgó leng. Takaró: jobbról ezüst-vörös, balról arany-fekete. Pajzstartók: jobbról ezüst egyszarvú, balról ezüst ló, fejeik kifelé fordítva.

A bárói diplomában színezett czímeren a korona ötágú és ezen öt ág közé illesztett babérral van körülfonva.

I. MELLÉKLET A PODMANICZKY-CSALÁDHOZ.

I. TA

Gábor 1654.

Rosenauer

Gábor.

Mihály

1669. Eperjesen ta

Weszter Dorot

I. János

† 1743.

OsztróLuczky .

sz. 1690. † 1766. A

Judit

sz. 1716. † 1755.

Báró Orczy Lőrinczné.

II. János

sz. 1718. † 1786.

Kisfaludy Zsuzsánna.

† 1794. Aszódon.

László

sz. 1721. † 1723.

I. Sándor

sz. 1723. † 1786.

Báró Jeszenák Zsuz

† 1808.

(Lásd II. Tábla.)

I. László

sz. 1747. † 1803.

Radvánszky Karolina

sz. 1761. † 1835.

Károly

sz. 1749. † 1759.

Johanna

sz. 1751.

Pongyoloky Róth György

ezredes.

József

sz. 1756. † 1823.

III. János

sz. 1780. † 1883. febr. 3.

Hodossy Mária

sz. 1804. † 1841.

Amália

sz. 1783. † 1821.

Gróf Wartensleben Károly.

I. Mihály

sz. 1786. † 1860.

1. Gróf Teleky Janka

† 1833.

2. Gyürky Lujza

† 1844.

Mária

sz. 1830.

Báró Radvánszky Antal.

Zsuzsánna

sz. 1839.

1. Báró Harkányi Frigyes.

2. Gróf Bojárí Vigyázó Sándor.

Klaudia

† 1864.

Vörösmarthy M.

Ödön

† 1867.

New-Orleansban.

Sarolta

† 1868.

Levente

sz. 1839.

Báró Podmaniczky Magda.

J

sz. 18

Szir

1-től Karolina

sz. 1828. † 1874.

Báró Prónay Gábor

sz. 1812. † 1875.

2-től Giz

sz. 183

Patay Fe

BLA.

korponai bíró.

Euphrosina.

András

tanuló.

sz. Korponán 1659.

tya.

neje Rákóczy Éva.

Judit

szódon.

István

sz. 1724.

Zsuzsánna

sz. 1725. † 1727.

Anna Mária

sz. 1726. † 1803.

Erzsébet

sz. 1729. † 1818.

sánna

Gróf Beleznay Miklós
tábornok.Báró Bujanovszky Elek
tábornok.**II. László**

sz. 1792. † 1865.

Zsuzsánna

sz. 1793. † 1843.

György

sz. 1798. † 1801.

Andor

sz. 1799. † 1861.

Illésy Magdolna

sz. 1793. † 1858.

Kosztolányi József.

1. Kubinyi Róza

† 1829.

2. Gyürky Terézia

sz. 1814. † 1869.

Magdolna

sz. 1831. jan. 7.

III. László

sz. 1825. † 1892.

Osztroluczky Géza.

Sréter Malvina.

ó Podmaniczky Levente.

Erne

sz. 1844. † 1892.

may Pál.

Aranka

sz. 1860.

1. Gróf Ráday Pál.

2. Gróf Ráday G.

Horác

sz. 1866.

tartálékos hadnagy.

zella

7.

rencz.

Géza

sz. 1839.

Gróf Degenfeld-Schomburg Bertha

sz. 1848.

Zsófia

sz. 1840. † 1843.

Irma

sz. 1842. † 1843.

II. MELLÉKLET A PODMANICZKY-CSALÁDHOZ.

II. TÁ

I. Sá

sz. 1723

Báró Jeszenák Zs

Ikrek	Mária Viktória sz. 1754. † 1755.	Terézia sz. 1755.	János sz. 1756.	Anna-Mária sz. 1757. † 1817.	II. Sándor sz. 1758 † 1830.	Erzsébet sz. 1760. † 1783.
	Karolina sz. 1754.	Szirmay Ádám.			Gróf Wartensleben Klára sz. 1783. † 1834.	

Báró Prónay Gábor.

Lajos

sz. 1803. † 1872.

Zsuzsánna

sz. 1808. † 1811.

Báró Prónay Zsófia

sz. 1808. † 1875.

Imre sz. 1826. † 1832.	Ferencz sz. 1828. † 1830.	Ilona sz. 1830.	Róza sz. 1834. † 1836.
----------------------------------	-------------------------------------	---------------------------	----------------------------------

König József

Róbert

sz. 1853. † 1870.

Ilona

sz. 1854.

Felveszi a Podmaniczky nevet

2-től Julia Eliza sz. 1813. † 1893. Drezdában	Rudolf sz. 1818. † 1820.	Eliza Julia sz. 1820. † 1869. Majthényi Péter.
--	------------------------------------	---

Báró Jósika Miklós.
sz. 1794. † 1865.**1-től Elemér**

sz. 1851.

Tarnay Fanni.

Báró

Emma

sz. 1878. szep.

Edith sz. 1882. nov. 2.	Vera sz. 1883. † 1884.	István sz. 1885. szept. 22.	Péter sz. 1887. jun. 18.	Georgi sz. 1889. máj.
-----------------------------------	----------------------------------	---------------------------------------	------------------------------------	---------------------------------

BLA.

ndor

† 1786.

szuzsánna. † 1808.

Pál	Julianna	Judit	Jozefa-Zsuzsánna	Lajos	Károly
sz. 1761.	sz. 1763.	sz. 1765. † 1765.	sz. 1767. † 1768.	sz. 1769. † 1772.	sz. 1772. † 1833.
Hódossy Sámuel.					1. Báró Charpentier Julia † 1811. 2. Jänkendorfi-Noszticz Eliza sz. 1791. † 1853.

35.
f.

Zsófia
sz. 1856.
Felveszi a Podmaniczky nevet. Bárá Podmaniczky Gyula.

Ottó	Frigyes	Armin	Mária Eliza
sz. 1822. † 1825.	sz. 1824. június 20.	sz. 1825. † 1886.	sz. 1829. † 1844.
		1. Gróf Keglevich Emma sz. 1828. † 1876. 2. Egyessy-Halmi Etelka.	

Béla	Gyula	Endre	2-től Pál
sz. 1853.	sz. 1855.	sz. 1858.	sz. 1884.
ó Gerliczy Erzsébet † 1885.	Podmaniczky Zsófia.	Nyéký Claudia.	
	Elma sz. 1831.	Tibor sz. 1884.	Ilona sz. 1896.
		Matilda sz. 1894.	Atilia sz. 1897.

Béla	Szaboles	Erzsébet	Ilona	Károly
sz. 1879. szept. 30.	sz. 1880. † 1882.	sz. 1882. † 1882.	sz. 1883. máj. 16.	sz. 1884. okt. 16.

György	Clementina	Ernő	Ferencz
sz. 1891. jun. 9.	sz. 1892. nov. 3.	sz. 1894. ápr. 24.	sz. 1896. nov. 13. † 1899. márcz. 26.

III. MELLÉKLET A PODMANICZKY-CSALÁDHOZ.

123. szám. 1894. é. aug. 13.
1894.

50 kr bélyeg

Hivonat

a korponai ágost. hitv. evang. egyház »Pars altera,
Matriculae ecclesiae Corponensis continens nomina
baptizatorum infantum nationis Germanicae« című
régí anyakönyvéből.

Annus 1659. (Egyezer hatszáz ötvenkilencz.)

Baptizati	Commu- nicantes	Copulati	Mortui, Sepulti
Mensis September.			
4., 23. Sptbris. — Baptizatus est Generoso Dno Gabrieli Podmanicky filiolus nomine Andreas , mater Dna Euphro- sina. — Compatr. eius fuere : Gen. Dnus Gregorius Dulo, Grosus Dnus Gyürki Gaspar, Grosus Dnus Gabriel Horvaty. — Commatres: Grossa Dna Elisabeth Geday Ladislai, Grossa Dna Juditha Pallasti. Baptizta: Martinus Procha- czius ev. eccl. germanicae Verbi D. Minister.	—	—	—

Hitelesen és hivatalosan kiadta :

Korponán, 1894. évi augusztus hó 13-án

(Peesét helye.)

Kliment Lajos

korponai ág. h. evang. lelkész.

IV. MELLÉKLET A PODMANICZKY-CSALÁDHOZ.



zen mellékletet képezi az 1782. évi július 5-én kiadott azon diploma, mely által Podmaniczky II. János és I. Sándor testvérek a báróságot nyerik el.

Adjuk pedig ezen mellékletet e helyen azért, mert ezen bárói diploma a legszorosabb s közvetlen összeköttetésben áll a Podmaniczky-család történetével és éleményeivel.

A diplomát elejétől végig szó szerinti latin szövegében iktatjuk ide; az ilynemű okiratok egész terjedelmükben való közlése nemcsak a család, de az egész állami életre s körülményekre is vetvén érdekes és tanulságos világot.

A diploma első lapjára van festve a Podmaniczkyaknak adományozott bárói czímer, az akkori izlésnek megfelelő keret s jelvények által körözve.

A diplomának szövege így hangzik:

„Josephus secundus divina favente clementia electus Romanorum imperator semper augustus, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, Galliciae, Lodomeriae, Ramae, Serviae, Cumoniae et Bulgariae rex apostolicus, archidux Austriae, dux Burgundiae, Lotharingiae, Styriae, Carinthiae et Carnioliae, magnus dux Hetruriae, magnus princeps Transylvaniae, marchio Moraviae, dux Brabantiae, Lymburgi, Lucemburgi et Geldriae, Würtembergae, Superioris et Inferioris Silesiae, Mediolani, Mantuae, Parmae,

*Placentiae et Guastallae, Osviciniae, Zatoriae, Calabriae, Barri, Montisferrati et Teschine, princeps Sueviae et Carolopolis, comes Habsburgi, Flandriae, Tyrolis, Hannoniae, Kyburgi, Goritiae et Gradiscae, marchio Sacri Romani Imperii, Burgoviae, Superioris et Inferioris Lusatiae, Musoponti et Nomenei, comes Namurci, Provinciae, Valdemontis, Albimontis, Zutphaniae, Sarwerdae, Salmae et Falkensteinii, dominus marchiae Sclavonicae et Mechliniae, fidelibus nostris egregiis **Joanni et Alexandro Podmaniczky** fratribus germanis salutem et gratiae nostrae caesareo-regiae continuum erga vos incrementum. Cum nihil magis imperatoriam atque regiam deceat celsitudinem, quam virtutem, quae in subditorum animis enitescit, caesareo-regia liberalitate et munificentia prosequi, et quos virtutibus munitos et rebus praeclare gestis insignitos aut in futurum gerendis quibusvis negotiis aptos et idoneos, ac insuper fide et fidelitate spectatos esse constat, iidem caesareo-regia gratia foveantur, novisque titulis honoribus et dignitatibus condecorantur, ac ut non modo illi alacriores et ad quaevis fidelitatis specimina obeunda promptiores reddantur, verum reliqui etiam eiusmodi muneribus et praemiis allekti omne studium et industriam eo convertant, quatenus principibus praeclaris factis suis accepti esse mereantur, et gloriae cupidine impulsus nil tam arduum existiment, quod aggredi perhorrescant, inde clarum sibi nomen comparaturi. Quibus rationibus nos quoque maiorum et gloriosorum praedecessorum nostrorum hoc in genere laudis vestigia sectantes, vestris, **Joannes et Alexander Podmaniczky**, provocati virtutibus vos eiusmodi spe-*

*cialis gratia nostra nostroque singulari favore dignos existimavimus, qui alioquin ex nobili familia tam in linea paterna quam materna Osztroluczkyana, prout etiam de nexu cum familiis magnatum clara ortum ducitis, ac maiores et antenati vestri augustae domui nostrae Austriacae, sacraeque antelati regni nostri Hungariae coronae et reipublicae pro quarumvis circumstantiarum ratione et occasionum exigentia diversa fidelia non minus ac proficua praestiterunt servitia, signanter autem genitor vester Joannes condam Podmaniczky, qui utpote in districtu Budensi anno millesimo septingentesimo decimo quarto qua fiscalium iurium defensor et complurium comitatum tabulae iudiciariae assessor, ac anno millesimo septingentesimo trigesimo quarto ex parte comitatus Pestiensis ob singularem inter possessionatos ibidem nobiles in pertractatione negotiorum publicorum editam prudentiam pro ablegato ad concursum regni Posoniensem delectus, praecipua dexteritatis et fidelitatis specimina dedit. Vos ipsi vero genitoris vestri laudabiliter insistere satagentes vestigiis inde ab ineunte aetate absoluto cum laude studiorum vestrorum cursu ad praestanda regi et regno fidelitatis obsequia omnes vires omnesve conatus impendistis, ac ex innato vobis zelo signanter tempore bellorum non solum milites pedestres uti et equestres gratuito statuistis, sed etiam naturalia pro sustentando milite necessaria prompto animo communibusque conatibus subministrastis. Praecipue autem tu **Joannes** dum anno millesimo septingentesimo quadragesimo primo contra insperatum hostem Borussum regnicolae ad zelum pro rege et patria edendum provocabantur, in*

*persona cum comite olim Grassalkovics armatus in Silesiam processisti. Tu vero **Alexander** similis honoris et virtutis aemulus anno millesimo septingentesimo sexagesimo quarto ad legationem principis Nicolai Eszterházy ad actum coronationis maiestatis nostrae in Romanorum regem delegati adhibitus, ita functiones quasvis in solemniis illis tibi delegatas perfecisti, ut motivo ex eo die coronationis solemni in Sacri Romani Imperii equitem creari merueris; taliterque uterque vestrum pro temporum varietate atque occasionum exigentia fidelia non minus ac utilia servitia praestare studuerit. His itaque tum antenatorum vestrorum cumet priorum in augustam domum nostram Austriacam ac iam maiestati nostrae praestitorum ac impofterum praestandorum servitiorum meritis clementer inclinati. Vos **Joannem et Alexandrum Podmaniczky** fratres germanos, ac per vos et signanter per te **Joannem** consortem tuam **Susannam Kisfaludy** ac filios tuos **Ladislaum et Josephum**, filiam vero **Joannam**, ac per te **Alexandrum** itidem consortem tuam **Susannam Jeszenák**, necnon filios **Joannem, Alexandrum, Paulum et Carolum**, atque filias **Carolinam, Theresiam, Mariannam, Elisabetham, Juliannam** heredesque et posteritates Dei benedictione legitime nascituras utriusque sexus universas animo deliberato et ex certa nostra scientia ac potestatis nostrae caesario-regiae pleniludine gratiaque speciali e statu et conditione nobilium seu equestri, in qua hactenus perstitistis, clementer eximentes in numerum ordinem et consortium praedicti regni nostri Hungariae partiumve eidem annexarum **Liberorum Baronum***

seu magnatum rubra cera in literarum suarum ob-
sigillatione utentium recipiendos, evehendos, aggre-
gandos et annumerandos duximus; volentes et per
expressum decernentes, ut vos **Joannes et Alexan-
der Podmaniczky** haeredesque et posteritates vestri
utriusque sexus universi antenominati videlicet iam
nati et Dei benedictione in infinitum nascituri a
modo imposterum futuris et perpetuis semper tempo-
ribus ubique locorum et terrarum omnibus illis gra-
tiis, privilegiis, honoribus, dignitatibus, immunitati-
bus, libertatibus, praerogativis, exemptionibus, indul-
tis et favoribus, quibus caeteri praelibati regni nostri
Hungariae, partiumque eidem annexarum Liberi
Barones seu magnates sive de iure sive de antiqua
consuetudine aut aliter qualitercunque utuntur, fru-
untur et gaudent, tam intra quam extra iudicium
et comitia aliasve ubivis uti, frui et gaudere, literas-
que vestras quascunque cera rubra instar aliorum
Baronum et magnatum munire possitis ac valeatis,
haeredesque et posteritates vestri, ut ante, universi
valeant atque possint. Quo vero perpetuum huius
nostrae ad hanc dignitatem sublimationis exstet
documentum eademque pleniori beneficio decorata
in oculos clarius incurrat hominum, antiqua gen-
tilitia armorum vestrorum, quibus hactenus usi estis,
insignia non solum clementer acceptavimus, lauda-
vimus, approbavimus, ratificavimus et confirma-
vimus, verum etiam certa in parte adauximus,
illustravimus et ampliavimus, ac in hanc, uti se-
quitur, formam a modo imposterum futurisque et
perpetuis semper temporibus gestanda et deferenda
benigne concedimus et elargimur. Scutum videlicet
militare erectum per insitionem a basi in caput

inducta pyramidali figura argentea tripartitum, in cuius prima area coccinea exhibentur vetusta Podmaniczkyanorum arma, vir utpote cataphractus in solo prasino caput casside tectus ac dextera manuum evaginatam frameam, cuius capulum auro fulget, stringens, sinistra vero demessum caput Turcicum stillante adhuc cruore per comam tenens; secunda porro pars scuti continet aquilam nigram coronatam, lingua rubicunda exerta, alis expansis et armis distentis dextrorsum respicientem; tertia demum pars designatur antedicta spicula pyramidali, quae sursum versum cornu variegatum ex insigni Osztroluczkyano, e qua stirpe genitrix vobis obtigit, desumptum refert. Scutum totum tegit corona Liberis Baronibus tribui solita, unde assurgunt tres galeae torneariae coronatae clatrataeque purpura suffultae, auro reductae, monilibus ac torquibus circumductae suisque respective apicibus fastigiatae, ac prima quidem, quae media est, et situ recto apicem gerit, ornatur iugo binarum alarum aquilinarum nigrarum uti in scuto expansarum; secunda vero quae a dextris est et situ obliquo, profert cataphractum scutarium e corona emergentem, sed frameam lourifoliis circumvolutam stringentem; tertia siquidem situ pariter obliquo locata galea refert quinque struthionum plummas, quarum media et duae extremae auro, binae dein mediam stipantes atro colore tinctae conspiciuntur. Lacinae cingunt galeas hinc argenteae et rubrae, illinc aureae et nigrae; telamonum vices obeuntibus a dextris quidem monocerote, a sinistris vero equo, hoc et illo candidis seu argenteis, capitibus a scuto aversis. Quem admodum haec omnia in principio

seu capite praesentis diplomatis nostri pictoris edocta manu et artificio genuinis coloribus clarius depicta et ob oculos intuentium lucidius posita esse conspiciuntur. Liceat itaque vobis **Joanni et Alexandro Podmaniczky** vestrisque haeredibus et posteritatibus supra nominatis iam natis et in infinitum Dci benedictione nascituris utriusque sexus universis praedecarata armorum insignia per nos modo praevio adaucta, ampliata et illustrata in omnibus et singulis honestis ac decen- tibus actibus, exercitiis atque expeditionibus tam serio quam ioco, in hastiludiis seu hastatorum dimicationibus pedestribus et equestribus, in bellis et quibuscunque pugnis cominus et eminus in sculis, banderiis, vexillis, clypeis, tentoriis, cae- notaphiis, sepulchris, monumentis, clenodiis, an- nulis, monilibus, sigillis, aedificiis, parietibus et suppellectilibus libere ac pacifice et absque omni impedimento, molestia et contradictione habere, gestare ac deferre, illisque in aevum uti, frui et gaudere. Ac insuper apti etiam et idonei sitis, vestrique praenotati universi sint apti et idonei ad ineundum et recipiendum omnes gratias et libertates, exemptiones, iura, feuda et privilegia, ad utendum denique singulis iuribus, quibus cae- teri a Liberis Baronibus progeniti capaces et par- ticipes veri regni nostri Hungariae et partium eidem annexarum Liberi Barones seu magnates utuntur, fruuntur et gaudent quomodolibet con- svetudine vel de iure, nemine unquam prohibente. Imo evehimus, aggregamus, annumeramus, prae- declarataque armorum vestrorum insignia non solum acceptamus, approbamus, ratificamus, con-

*firmamus, verum etiam adaugemus, ampliamus et illustramus, vosque et vestros praevis modo universos praescriptos praeattacto **Baronatus** titulo et honore donamus et condecoramus. Atque ideo universis et singulis maiestatis nostrae regnorum ditionumque et provinciarum nostrarum subditis tam ecclesiasticis quam saecularibus cuiuscunque status, gradus, dignitatis, ordinis, conditionis et praeeminentiae existant serio mandamus, ut vos **Joannem et Alexandrum Podmaniczky** vestrosque modo quo supra universos pro veris ac indubitatis **Liberis Baronibus** seu magnatibus cum praedicato Magnifici seu germanice Wohl-Geböhren habeant, teneant, nominent et honorent, iisdemque titulis iugiter frui et gaudere sinant, nec adversus hanc benignam nostram gratiam et indultum impendant, turbent aut molestant, ac ab aliis impediri aut molestari permittant quovis modo; si qui vero ex nobis subiectis id attentare praesumpserint, nostram et successorum nostrorum noverint indignationem se ipso facto incursuros. In quorum fidem et testimonium hasce literas nostras privilegiales manus nostrae propriae subscriptione et secreti sigilli nostri maioris, quo ut rex Hungariae apostolicus utimur, impendentis munimine roboratas emanari curavimus. Datum per manus fidelis nostri nobis sincere dilecti spectabilis ac magnifici Comitum Francisci Eszterházy de Galantha, perpetui comitis in Fraknó, aurei velleris et una insignis ordinis Sancti Stephani regis apostolici magnae crucis equitis, camerarii consiliarii nostri actualis intimi, comitatus Mossoniensis supremi comitis, curiae nostrae regiae*

per Hungariam magistri, et per idem regnum nostrum Hungariae aulae nostrae, prout et praedicti ordinis Sancti Stephani cancellarii, in archiducali civitate nostra Vienna Austriae, die quinta mensis Julii, anno domini millesimo septingentesimo octogesimo secundo, regnorum nostrorum Romani decimo septimo, Hungariae, Bohemiae et reliquorum anno secundo. Reverendissimis, illustrissimis, reverendis item ac venerabilibus in Christo patribus dominis Josepho e comitibus de Batthyán perpetuo in Németh-Ujvár, Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinale ac Sacri Romani Imperii Principe, Strigoniensis, ac altero Adamo Libero Barone Patachich de Zajezda Colocensis et Bacsienensis canonice unitarum metropolitanarum ecclesiarum archiepiscopis, Comite Francisco Zichy de Vásonkő Jaurinensis, Comite Carolo Eszterházy de Galantha Agriensis, Christophoro e Comitibus Migázy de Vaal et Sonnenturn Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinale, principe Sacri Romani Imperii, administratore Vaczienensis, Josepho Gallyuff Zagrabiensis, Gregorio Major Graeci ritus catholicorum Fogarassienensis, Andrea Bacsinszky Graeci ritus catholicorum Munkácsiensis, Joanne Baptista Caballini Segniensis et Modrussienensis seu Corbavienensis, Mathaeo Francisco Kerticza Bosnensis seu Diakoviensis et Syrmienensis, Comite Ladislao Kollonich de Kollegrád Magnovaradiensis, Carolo Szalbek Scepusienensis, Comite Francisco Berchtoldt Neosolienensis, Comite Antonio de Réva Nitrienensis, Basilio Bosicskovics Graeci ritus catholicorum Crisiensis, Josepho Bajzáth Veszprimienensis, Joanne Szily Sabariensis, Ignatio Nagy de Sellye Albaregalensis,

Emerico Kristovich Chanadiensis, Antonio Libero Barone Andrásy de Szentkirály et Krasznahorka Rosnaviensis, Comite Ignatio de Batthyán perpetuo in Németh-Ujvár Transylvaniensis, Comite Paulo Eszterházy de Galantha Quinque-Ecclesiensis, Antonio Zlatarich Belgradiensis seu Samandriensis, Josepho Pierer Tinniniensis, Stephano Jáklín de Elefant electo Almisiensis, Comite Sigismundo Keglevics de Buzin electo Makariensis, Raphaele Szentiványi de eadem electo Arbensis, Stephano Bartha electo Noviensis, Gabriele Szerdahely electo Corczolensis, Emerico Okolicsányi electo Ansariensis, Georgio Nunkovics electo Serbiensis, Josepho Pethó electo Drivestensis, Joanne Féja electo Skutariensis, Joanne Ludovico L. Barone Schvarczér electo Bosomiensis, Emerico L. Barone Perényi electo Bacensis ecclesiarum episcopis, ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Spectabilibus item ac magnificis Comite Georgio Fekete de Galantha iudice curiae nostrae regiae, Comite Francisco de Nádasd, regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae bano, Comite Adamo de Batthyán tavernicorum, illustrissimo J. R. J. Principe Nicolao Eszterházy de Galantha nobilis turmae nostrae praetoriae Hungaricae capitaneo, antelato Comite Francisco Eszterházy de praefata Galantha curiae, Comite Joanne Nepomuceno Csáky de Keresztszeg agazonum, Comite Joanne Nepomuceno Erdődy de Monyorókerék cubiculariorum, Comite Antonio Károlyi de Nagy-Károly dapiferorum, Comite Leopoldo Pálffy ab Erdőd ianitorum, Comite Francisco Xaverio Koller de Nagy-Mánya pincernarum nostrorum regalium per Hungariam magistris, ac Comite

Joanne Pálffy ab Erdöd Comite Posoniense, caeterisque quam plurimis saepepatis regni nostri Hungariae comitatus tenentibus et honores.

Josephus m. p.

Comes Franciscus Esterházy m. p.

Josephus Jablanczy m. p.

Protocollatum per extensum in Libro Regio sub Nr. 52 pag. 295 et sequentibus. Id quod testatum redditur.

Per Ladislaum Bisztriczey
qua registratorem m. p.

Ezen 1782. évi július 5-én kiadott bárói diploma különös érdekléssel bír azért is, mert a 276 évvel előbb II. Ulászló király által 1502—6-ban Podmaniczky II. Jánosnak adományozott bárói diplomával egybevetve, néhány figyelemre méltó hasonlatosságnak képezi tárgyát.

Az érdemek felsorolása ugyanazon irányt követi mindkét okmányban.

II. Ulászló király, felesége Anna királyné beleegyezésével, II. Jánost az ország főnemesei, bárói sorába emeli, mert a királynak, megválasztatása után, nagy segítségére volt katonáival a külső támadások ellen; továbbá mert a király megbízásából a zágrábi püspökség jószágait nemcsak megőrizte a pusztulástól, hanem a török által megtámadott Jajcza védelmében is tevékeny részt vett; bárói czímerül, arany mezőben a Jagello-ház fehér sasával ajándékozta meg, a vörös viaszszal való pecsételést kiváltságával toldva meg e kitüntetésekkel.

Az 1782-ben kiadott bárói diploma szerint II. János és I. Sándor testvérek az ország mágnási, bárói sorába emeltetnek, mert atyjuk I. János 68 évvel annak előtte a királyi jogok megvédésében és a törvényhozás mezején tüntette ki magát; továbbá azért, mert II. János Magyarország királynőjét a küllellenség ellenében nemcsak a hadviseléshez szükségesek felajánlása által segítette, de személyesen is fegyvert fogva, részt vett a hadjáratban; nemkülönben végre azért is, mert I. Sándor, Magyarország királynője iránti hódolatát azáltal fejezte ki különösen, hogy fenséges fia császárrá való koronáztatása alkalmával Majnai Frankfurtban, Magyarország főnemesei sorában ő is megjelent; bárói címérül arany mezőben a Habsburg-ház fekete sasával ajándékoztnak meg, a vörös viaszszal való pecsételés kiváltságával pedig a két testvér is ki lett tüntetve.

A különbség, a mely szembeötlő, a címereket illetőleg abban rejlik, hogy a míg a II. Ulászló által adományozott bárói címér mellé a bárósított atyjának, II. Lászlónak 1484-ben használt ősi címere nem vétetett fel, addig a 276 évvel utóbb adományozott bárói címér mellé, a bárósítottak szüleinek ősi címerei is felvétettek, a mely körülmény a bárói diploma szövegében különösen ki lévén emelve, II. János és I. Sándor a szüleik s családjuk iránti kegyeletéről teszen tanuságot.

V. MELLÉKLET A PODMANICZKY-CSALÁDHOZ.



Trencsén-vármegyében fekvő Podmanin helység látképét azért adjuk itt mellékletképen, mert a Podmaniczky-család a családnevét e helységtől nyervén, a Podmanini előnévvel él századok óta.

Podmanin helysége maga a régi Podmaniczkyak birtokában volt századokon át, tartozván az Vág-Beszterczéhez.

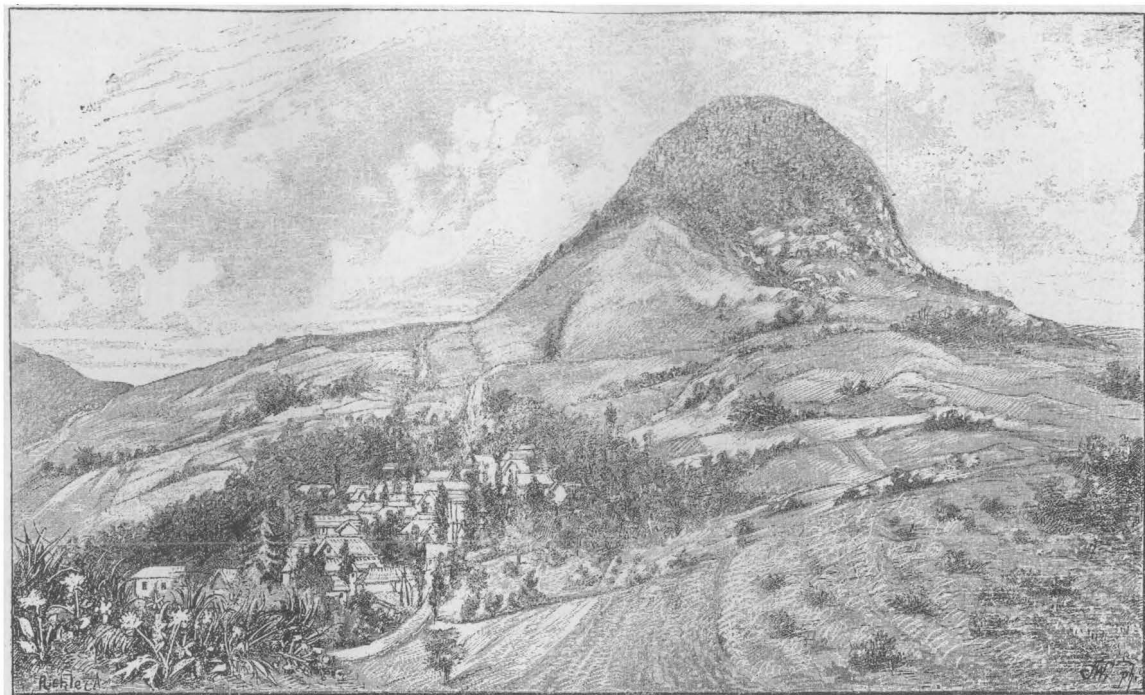
Podmanin a Vág folyam balpartján Vág-Besztercze közelében, a nagy Manin tövében fekszik s most alig 20—25 házból áll.

Tudjuk ugyan, hogy a Podmaniczkyak ősi vára, a honnan hatalmaskodásaikat véghez vitték, a Vág jobbpartján, a két Manin hegységgel szemben levő sziklából kiemelkedő Podhragy volt, melyhez temérdek monda fűződik s melynek romjai most is léteznek.

De eme sasfészek inkább a Podmaniczkyak, az idők folyamában kifejtett oligarchikus hatalmának jelképe; holott Podmanin helysége a család bölcsőjét ábrázolja.

* * *

Az ezen mellékletben előforduló helyszíni leírást Dohnányi Lajos úr szívességéből birjuk; Rafael síremlékének és Podmanin helységnek rajzát pedig Dohnányi József úr volt kegyes e mű számára elkészíteni, a miért ezennel őszinte köszönetünknek s elismerésünknek adunk kifejezést.



PODMANIN.

VI. MELLÉKLET A PODMANICZKY-CSALÁDHOZ.



Áradékul adjuk még a Podmaniczky-család Aszódon levő kastélyának rajzát, úgy a mint az most, kétszázados fennállása után, jó karban fentartva létezik.

A kastély a kis mezőváros piacznán, a Galga völgyét észak felől szegélyező magaslat oldalába van építve, tehát ez is „podmanin“, azaz „hegyalja“.

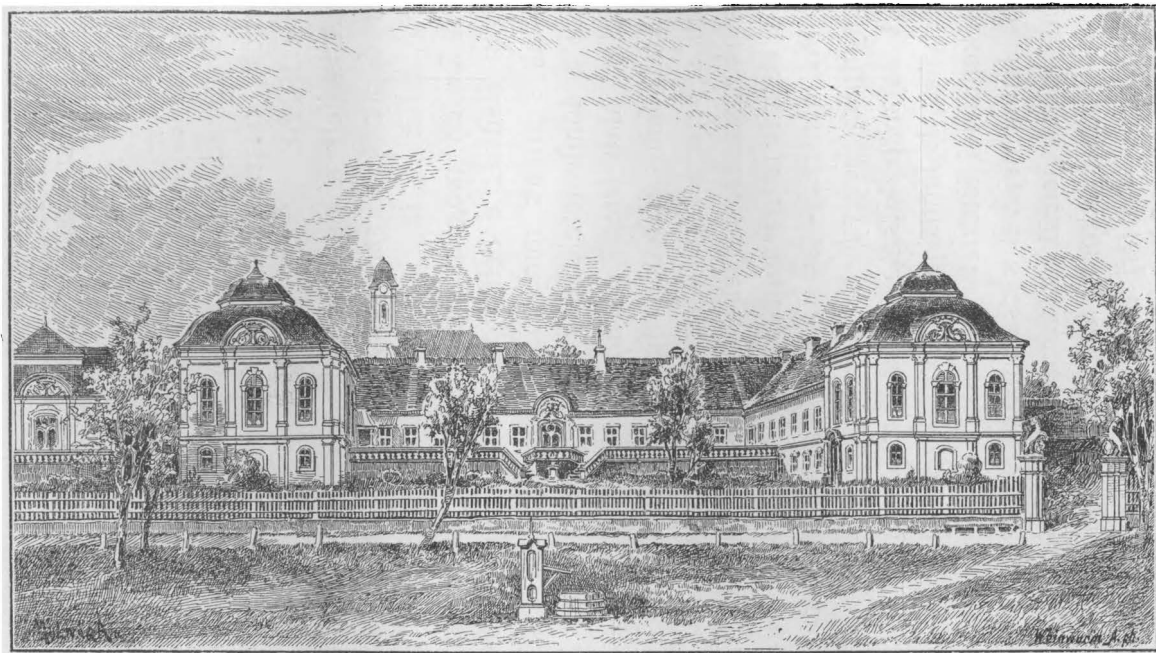
A kastély mögötti lejtő egészen a domb tetejéig be van fásítva; e befásított, kertszerű területen át, jutottak s jutnak mindenkor a család élő s kimult tagjai a domb tetején fekvő templomba, vagy az e templom alatt létező családi sírboltba.

Az I. János építette templom most is eredeti alakjában s berendezése szerint áll fenn; az oltár még most is ugyanaz, melyet I. János és neje, Osztroluczky Judit készíttetett, a mint azt az oltárkép fölé elhelyezett Podmaniczky- és Osztroluczky-czímerek váltig bizonyítják. (Frigyes báró levelei.)

A rajzban látható felette terjedelmes jelenlegi kastélynak, I. János alatt csak középszárnya s annak melléképületei léteztek.

I. János nejével s családjával e középszárnyban lakott, minek jelül az udvarház közepét jelző ajtó fölé — mely akkoron a bástya által szegélyezett udvarra nyílt — a férj és feleség ősi czímerei lettek alkalmazva.

Ezen ajtó s az azt körülfoglaló igen ügyesen készített kőfaragvány, nemkülönben az itt felemlített



ASZÓD.

czímerek is, eredeti voltukban s előállításban, most is változatlanul fennállanak. („Naplótöredékek“ I. k.)

I. János halálával az akkori szokásnak megfelelőleg nemcsak az aszódi birtok, de a beltelek és atyai udvarház is ketté lőn osztva, olyformán, hogy az udvarház közepét jelző, feljebb említett ajtótól kelet felé eső felerésze s melléképületek II. János, a nyugat felé eső felerésze s melléképületek I. Sándor birtokába ment át.

A két testvér jó egyetértésben élt egymással, a miről bő tanuságot teszen nemcsak ezen osztály, de azon tény is, hogy az atyjuk halálát követő években, egy közösen megállapított terv szerint, építtette II. János a keleti, I. Sándor pedig a nyugati, dél felé kinyúló, francia izlésű pavillonokban végződő, most is létező két szárnyát a kastélynak. A pavillonok egyikén a Podmaniczky és Kisfaludy ősi nemesi czímerek, a másikon pedig a Podmaniczky ősi nemesi czímer és a Jeszenák initálék lettek alkalmazva, mely utóbbi czímerek alatt a következő, még most is létező felirat olvasható:

MORTALIBUS

HIC NISI HOSPITIUM

IN COELO DOMUS EST.

Ugyanakkor készült a középszárny mentén elnyúló nyílt erkély, melyről izléses kettős lépcső kanyarodik le a menedékes, tágas udvarba; valamint ez erkély, úgy az udvar is közös vala s mindkét család által használtatott a legközelebbi időkig.

Ezen építkezések alkalmával lettek kelet s nyugat felől is díszkertek ültetve, s ezek, valamint a közös udvar is, magas sánczfalak által vétettek körül, melyek

aljában találtak elhelyezést a ló- s tehénistállók, fészek-
rek, hám- és nyeregtartó kamarák, cselédszobák stb.

A kastélyhoz való főbejárat, Aszód mezőváros
piaczáról, parton fel az udvarba, a fentebb említett
erkély-lépcsők aljához vezetett. E főbejáratot két őrház
és magas oszlopos kapu jelezte, a mely oszlopokon
a Podmaniczky és Osztroluczky ősi czímerek vannak
alkalmazva, czímertartókul a jobboldali oszlopon egy
egyszarvú, a baloldalin pedig egy ló lévén kőből
helyes arányokban kifaragva. A nyugat felé fekvő
őrház tanyául szolgált a kapusnak, vásárok és úri
székek alkalmával pedig ott helyezkedtek el az ura-
sági pandurok, vulgo hajduk, ősi, a 17-ik század
divatja szerinti egyenruhába bujtatva. A kelet felé
eső őrház, ez utóbb itt felemlített két alkalommal,
börtönül szolgált. („Naplótöredékek“ I. k. 137. l.)

De a két testvér nemcsak külsőleg tágította s
ékítette az ősi lakot, hanem belső megfelelő berende-
zéséről s díszítéséről is kellőleg gondoskodtak; azon
egy különbséggel, hogy a míg II. János csak a lakó-,
étkező- s fogadó-szobákat s termeket rendezte be,
addig testvér-öccse I. Sándor a kastély, az ő birto-
kában levő egész felét valódi pazar fénynyel rendezte
be nemcsak, de a nagy pavillonnak mint táncz- s
díszteremnek s a melléktermeknek fresko-festmények-
kel való ellátására s minden tekintetben művésziesen
fényes berendezésére s bebútorozására fektette a fő-
súlyt.

II. János halálával a fél kastély őt illetett része
ifjabbik fiára, Józsefre szállott, a ki nagy kedvteléssel
időzött ott nyaranta.

József halála után testvér-bátyjának, I. Lászlónak
legifjabbik fia, Andor örökölte Aszód birtokának s

kastélyának eme felét, s azon nem változtatott mindaddig, míg második nejét, Gyürky Teréziát nem vette nőül, mely alkalommal az újabb kor társadalmi s kényelmi követelményeinek megfelelőleg lett az egész berendezve s bebútorozva. („Naplótöredékek“ III. k. 160. stb. I.)

A kastély nyugat felé néző felerésze és birtok, I. Sándor halálával ifjabbik fiára, Károlyra szállott.

Ekkor történt azonban, hogy Károly idősbik fivére II. Sándor az osztás alkalmával, valamint a birtok, úgy a belteleknek, illetőleg kastélynak is ketté osztását követelte, — meghagyván öccse birtokában a kastélyt magát az udvarral, s osztályrészül magának kihasítván a melléképületet, annak alján fekvő díszkertet s a sáncz aljában fekvő gazdasági épületeket. („Naplótöredékek“ I. k. 141. I.)

II. Sándor a földszintes melléképületre egy emeletes városi palotaszerű házat emeltetett, s azt az akkori divatnak megfelelőleg zöld színre festetvén be, alkotta az azóta a „zöld kastély“ czímén ismeretes, utóbb Lajos báró, most pedig ennek leánya, Ilona bárónő birtokában levő mellékkastélyt.

Károly báró a birtokában maradt, most már csak egy negyedét az ősi laknak, a pavillon és melléktermek kivételével, melyeket atyja berendezése szerint s bútorzásával ellátva érintetlenül fentartott nemcsak, de tatarozgatott is, a huszas évek vége felé díszesen s kényelmesen rendezte be, s az újabb eszméknek megfelelőleg pesti iparosok által láttatta el padozattal, asztalos-munkával, bútorzattal, s a mi ekkoron legújabb volt, rendkívül tartós s jól készült papírszőnyegekkel s légfűtéssel. Károly báró halálával annak ifjabbik fiára, Ármin báróra szállott az ősi lak,

s így többé nem két, hanem három Podmaniczky, Andor, Ármin és Lajos lakták Aszódot.

A „zöld kastély“ most is teljesen azon állapotban van, mint azt II. Sándor fölépíttette, — homlokzatának párkányzatát a Podmaniczky bárói és Wartensleben grófi címerek díszítik.

E három tulajdonos ugyanaz maradt egészen az ötvenes évek végszakáig. Ekkor, 1855 körül szerezte meg Ármin báró unokatestvérének, Andor bárónak aszódi birtokát s azzal egyetemben a kastély kelet felőli felerészét is. Ez időben rontattak le a bástyák, bontattak le az ezek alatt fekvő melléképületek, helyezettet át az oszlopos főbejárat s egyik őrház mint kapus-lak a kelet felé eső oldalra s alakíttatott át az udvar, a bástyák lerontása révén nyert terület, egyesítetvén ezek a díszkerttel, egy a kastélyt három oldalról — észak, kelet és dél felől körülövedző kertté.

A 112 év után ismét egygyé vált ősi lak csak rövid ideig örvendhetett e díszes és kellemes átalakulásnak, mert már 1870-ben Ármin báró sógorai, Beniczky Ödön és gróf Keglevich Béla megvásárolván annak összes birtokait s így tehát Aszódon létező kastélyát is, ezt magában Aszód mezőváros közönségének adták el 26.000 o. é. forinton.

A község néhány év multán egy Némédi nevű magánzónak adta el a kastélyt, a ki azt jó karba helyezvén, nyári lakásokká alakította át a budapesti nyaraló közönség számára.

Végre 1890-ben az ágost. hitv. evang. Bányakerület vásárolta meg Némédi úrtól 34.000 o. é. forinton a Podmaniczkyak aszódi kastélyát a czélból, hogy ott egy leánynevelő-intézetet létesítsen.

1891. évi szeptember 8-án ment végbe Aszódon ezen leánynevelő-intézet ünnepélyes megnyitása.

Ezen ünnepély leírását az 1891. évi szeptember 9-én megjelent fővárosi lapokból olvastuk. Ugyanez alkalomból nagyméltóságú Fabiny Teofil, a Bányakerület világi felügyelőjének beszédéből azon részt, a mely különlegesen e mű tárgyával van egybekötöttségben, e helyen közöljük: „Báró Podmaniczky Géza, ki e falak között született s itt élte le gyermekéveit, — fáradhatlan buzgóságának, bőkezűségének s a saját felelősségére kezdeményezett tevékenységének köszönhető az, hogy e hosszú idő óta elnémult palota, melyben sok kiváló nő nevelkedett a vallásnak és hazának, ma ismét új életre gerjedhet s egy fenséges, a vallást, felebaráti szeretetet s a haza iránti kegyeletet ápoló nőnevelő-intézet létesíthetése céljából szereztethetett meg a Bányakerület által. Örömmel teljesítem abbeli kötelességemet, mely szerint az ezen palotában berendezett nőnevelő-intézetet e mai napon megnyitván, azt az igazgatónőnek ezennel átadom s gondjaira bízom.“

VII. MELLÉKLET A PODMANICZKY-CSALÁDHOZ.

Báró Podmaniczky Sándor (sz. 1723, † 1786.) magasfokú műveltségéről nemcsak hátrahagyott, Aszódon ősi kastélyában végbevitt művészi izlésre valló építményei és művészi ékítményei, nemcsak drága pénzen beszerezett gyűjteményei tesznek tanúságot, de azon gondosság is, melylyel gyermekei neveléséről az akkori időben még ritka s feltűnő módon gondoskodott.

Erről tanuskodik azon német nyelven szerkesztett megbízó levél, illetőleg szerződés, melyet e cím alatt: „Gegeben in meiner Residenz zu Aszód am 4. September 1784.“ bizonyos Lorenz Feuerstein nevű német emberrel kötött a célból, hogy fiát, báró Podmaniczky Sándort és iskolatársát, Berzeviczy Gergelyt, a göttingeni egyetemre s onnan teendő útjában mint komornyik, illetőleg kalauz kísérje el.

E szerződés néhány pontját, mint az akkori idők tanújelét, itt feljegyzem:

Az úton kap az illető havonként 3 Louis d'or aranyat vagyis 22 firt 30 krajczárt.

A Göttingában vagy más helyen való tartózkodás ideje alatt havi bére 2 Louis d'or aranyban állapítatik meg.

A külföldre teendő utazás alatt évente 36 firt ruhapénz engedélyeztetik az illetőnek.

Az út szerencsés befejezése után, s azon esetre, ha kielégítőleg teljesítette kötelességeit, ráadásul s

jutalmul az itt megállapított illetékek kétszeresét nyerendi ajándékképen.

Báró Podmaniczky Sándor e német nyelven írt szerződés-mintázata sok törléssel s kiegészítéssel van ellátva, a mi váltig bizonyítja azt, hogy e nyelvet nem épen nagy mérvben bírta.

* * *

1784. évi szeptember hava végnapjaiban találkozott báró Podmaniczky Sándor II. (sz. 1758, † 1830.) Berzeviczy Gergely iskolatársával Bécsben, s onnan október 4-én indult egy „Pirutsche“ hintóban extra postával Göttingába.

Göttingába október 23-án érkezett meg a két fiatal ember.

Göttingában az ottani híres egyetemen tanulmányaiknak éltek két éven keresztül, s 1786-ban későn őszkor kezdték meg útjokat Németországban, mely útjok közben meglátogatták: Magdeburg, Berlin, Potsdam, Dessau, Lipcse, Weimar, Cassel, Gótha városokat, s az akkor nagy hírben álló Drezdát, Szászország fővárosát, és majnai Frankfurtot, a némethoni bankárvilág metropolisát.

1786. november havában már Párisban időznek az útitársak, a hol megdöbbenéssel szemlélik ama világváros sürgését s forgását, a nyomornak a fényűzéssel való párosulását, az udvar fényét s ledérségét, s az erkölcsösség súlyedését; s mindezzel párhuzamosan a művészet nagyszerű fejlődését. A világváros ez egymást érő ellentétei, a csendes Göttingában töltött tanulmányi évek után, nagy hatást gyakoroltak e fiatal keblekre.

* * *

E Párisban való tartózkodásuk idejében tartott báró Podmaniczky Sándor a szabadkőművesek idegenek páholyában egy beszédet, 1787. évi január 27-én, szent János napján, mely beszéd, illetőleg felolvasás egy röpirat képében látott napvilágot francia nyelven. Ezen röpirat czíme a következő:

DISCOURS

PRONONCÉ

LE JOUR DE S. JEAN 1787,

DANS LA LOGE

DE LA RÉUNION DES ETRANGERS,

A PARIS.

PAR LE F. B. ALEXANDRE DE PODMANICZKY.

A PHILADELPHIE

MDCCLXXXVII.

Csodálatos változatossága s felfordulása a fel-fogásoknak!

1787-ben egy magyar mágnás, mint szabadkőműves, nyilvános felolvasást tart Párisban az idegenek páholyában, — míg ezzel szemben 1897-ben, tehát 110 évvel utóbb, a felvilágosultság századának végperceiben, gróf Majláth erdélyi püspök excommunicációval sújtja mindazokat, a kik szabadkőművesek, vagy a szabadkőművesség hírében állanak.

Mindehhez nem szükséges commentár!

Az itt említett röpirat egy példánya, valamint a báró Podmaniczky Sándor Feuerstein Lőrinczhez intézett levele, eredeti fogalmazványa, báró Podmaniczky Géza v. b. t. tanácsos, a főrendiház örökös tagjának Kis-Kartalon lévő könyvtárában léteznek családi ereklyék gyanánt.

VIII. MELLÉKLET A PODMANICZKY-CSALÁDHOZ.



z aszódi ágost. hitv. evang. egyházban, az 1716. év óta fennálló keresztelési anyakönyvben a következő báró Podmaniczky-családbeli szülöttek találhatnának feljegyezve:

Folyó szám	Év, hó és nap	A kereszttelt neve	A szülők neve
1	1716. julus 12.	Judith	I. Podmaniczky János és Osztroluczky Judith.
2	1718. szeptem. 15.	János	
3	1721. október 27.	László	
4	1723. január 6.	Sándor	
5	1724. julus 4.	István	
6	1729 február 17.	Erzsébet	
7	1731. márczius 29.	Zsuzsánna	
8	1747. május 19.	László, Antal	II. Podmaniczky János, Kisfaludy Anna Zsuzsánna.
9	1749. november 3.	Károly	

Polyó szám	Év, hó és nap	A keresztelt neve	A szülők neve
10	1751. október 16.	Johanna	II. Podmaniczky János, Kisfaludy Anna Zsuzsánna.
11	1754. január 13.	Karolina, Mária	I. Podmaniczky Sándor, Jeszenák Éva Zsuzsánna
12	1757. április 16.	Mária, Katalin	
13	1760 márczius 31.	Erzsébet, Rozália	
14	1761. július 26.	Pál	
15	1763. október 6.	Julianna	
16	1765. október 24.	Judit	
17	1767. július 22.	Jozefa, Zsuzsánna	
18	1769. január 17.	Lajos, Gedeon	
19	1772. novemb. 13.	Károly, Lajos	
20	1772. novemb. 27.	Károly, Miklós	Prónay Gábor, Podmaniczky Karolina.
21	1775. deczemb. 23.	Antal, Sándor	Szirmay Ádám, Podmaniczky Teréz.
22	1776. novemb. 26.	Antónia, Katalin	Prónay Gábor, Podmaniczky Karolina.
23	1786. január 1.	József	Róth József báró Podmaniczky Johanna.

Folyó szám	Év, hó és nap	A keresztelt neve	A szülők neve
24	1786. január 18.	Jozefa, Amália	Prónay Gábor, báró Podmaniczky Karolina.
25	1787. deczemb. 18	Sámuel	Róth György, báró Podmaniczky Johanna.
26	1789. május 6.	Károly, Fülöp	báró Prónay Gábor, báró Podmaniczky Karolina.
27	1789. szeptemb. 3.	Zsuzsánna	Róth György, báró Podmaniczky Johanna.
28	1791. október 15.	Gabriella, Antónia	báró Prónay Gábor, báró Podmaniczky Karolina.
29	1792. január 7.	László, István	b. Podmaniczky László, Radvánszky Karolina.
30	1793. auguszt. 12.	Zsuzsánna, Polyxena	
31	1811. auguszt. 21.	Infans feminiam ad portam mortuus	báró Podmaniczky Károly, báró Charpentier Julianna.
32	1828. szeptemb. 4.	Ferencz, Sándor	báró Podmaniczky Lajos, báró Prónay Zsófia.
33	1830. április 23.	Helena, Klára, Alexandrina	
34	1834. október 10.	Ludovica, Klára, Alexandrina	
35	1834. október 16.	Sofia, Rozalia, Alexandrina	
36	1837. július 12.	Gizella, Rozália	báró Podmaniczky András, Gyürky Teréz.
37	1839. márczius 26.	Gejza, József, Károly, András	

Folyó szám	Év, hó és nap	A keresztelt neve	A szülők neve
38	1840. május 20.	Zsófia , Vilhelmina, Borbála	báró Podmaniczky András, Gyürky Teréz
39	1842. szeptemb. 7.	Irma , Eliza, Klára, Hedvig	
40	1851. május 2.	Elemér , Károly, Gábor	báró Podmaniczky Ármin, gróf Keglevich Emma.
41	1853. január 5.	Béla , Frigyes	
42	1855. október 15.	Gyula , Andor	
43	1858. július 2.	Endre , Gyula, Ármin	
44	1881. július 23.	Elma , Zsófia, Ilona	báró Podmaniczky Gyula,
45	1884. szeptemb. 24.	Tibor , Géza, Sándor	báró Podmaniczky Zsófia.

A felebb közölt anyakönyvi kivonathoz hasonló családtani és némileg történelmi érdekek bir:

A báró Podmaniczky-családot érdeklő esketési esetek, az aszódi ág. hitv. evangélikus egyház anyakönyve szerint egybeállítva.

1. 1715. évi július 21-én kelt egybe: tekintetes Podmaniczky I. János, Osztrólczy Judittal. (Még az anyakönyv behozatala előtt.)

2. 1745. évi október 22-én kelt egybe: tekintetes Podmaniczky II. János, Kisfaludy Anna Zsuzsannával.

3. 1749. évi január 30-án kelt egybe: Beleznay Miklós, Podmaniczky Anna Máriával, néhai Podmaniczky I. János és Osztroluczky Judit leányával.

4. 1752. évi május 9-én kelt egybe: Podmaniczky I. Sándor, Jeszenák Éva Zsuzsánnával, Jeszenák Pál és Beigler Erzsébet leányával.

5. 1760. évi márczius havában kelt egybe: báró Bujanowszky Sándor, Podmaniczky Erzsébettel.

6. 1772. évi február 15-én kelt egybe: tekintetes Prónay Gábor, Podmaniczky Karolinával.

7. 1773. évi augusztus 12-én kelt egybe: Szirmay Ádám, Podmaniczky Teréziával.

8. 1783. évi december 21-én kelt egybe: Róth György, báró Podmaniczky Johannával.

9. 1793. évi október 1-én kelt egybe: tekintetes Hodossy Sámuel, báró Podmaniczky Juliával, báró Podmaniczky I. Sándor és Jeszenák Zsuzsánna leányával.

10. 1802. évi augusztus 31-én kelt egybe: gróf Wartensleben Károly, báró Podmaniczky Amáliával.

11. 1820. évi május 22-én kelt egybe: báró Zay Károly, báró Prónay Karolinával, báró Prónay Lajos és gróf Wartensleben Katalin leányával.

12. 1825. évi október 30-án kelt egybe: gróf Ráday László, gróf Wartensleben Idával.

13. 1845. évi április 28-án kelt egybe: báró Prónay Gábor, báró Podmaniczky Karolinával.

14. 1847. évi augusztus 25-én kelt egybe: báró Jósika Miklós, báró Podmaniczky Juliával.

15. 1866. október 10-én kelt egybe: vőlegény: nagyságos Szirmay Pál, néhai Szirmay Antal és elő Hallerkői Haller Anna grófnő fia, lakik: Udván; vallása: ágost. hitv. evangélikus; kora: 44 éves.

Menyasszony: Podmaniczky Jerne bárónő, néhai báró Podmaniczky Mihálynak és néhai losonczi Gyürky Lujza asszonyrak hajadon leánya; lakik: Kis-Kartalton; vallása: helv. hitv. evangélikus; kora: 22 éves. Tanúk: nagyságos Szirmay Ödön, nagyságos Kosztolányi József, méltóságos báró Podmaniczky Ármin és Frigyes. Eskető pap: Sárkány.

Valamint az előzőleg közlött születési, úgy ezen esketési adatokat is az aszódi ágost. hitv. evangélikus lelkész, nagytisztelendő Moravcsik Mihály úr szívességeből birjuk, a miért neki ezennel őszinte köszönetet mondunk.

Másfél század alatt minden Aszódon lakó Podmaniczkyak gyermekei, igen kevés kivétellel, Aszódon születtek, csakis Károly báró gyermekei születtek Pesten, a mit azon körülménynek tulajdonítunk, hogy Károly báró, mint az orvosi tudományokkal foglalkozó, kevesebb bátorsággal birt, mint elődei és utódai; kivált miután első nejének Aszódon végbement születése oly szomorú következményekkel járt. (Frigyes báró levelei.)

Mindezek után itélve, anyakönyv az aszódi egyházban 1716-ban lett behozva, minek tiszteletére, úgy látszik, első szám alatt I. Jánosnak elsőszülött gyermeke, Podmaniczky Judit, az utóbbi báró Orczy Lőrinczné neve lőn iktatva.

A keresztnéveket illetőleg néhány eltérés észlelhető, a mely eltérések nyilván azon szokásból erednek, a mennyiben több névre kereszteltetvén a gyermekek,

utóbb azoknak az életben való használatát illetőleg némi zavar foroghatott fenn.

Mindkét itt közlött adat váltig bizonyítja: a családiasság, az egyetértés, az összetartozandóság érzete s az egymás iránti szeretet mily nagy mérvben volt kifejtve s gyakorolva a Podmaniczky-családban, a mely erények képesek egyedül biztosítani a nemzetiségek gyarapodását s fennállását.

Miután megemlékeztünk a szülöttekről s a nászt ülőkről, emlékezzünk meg a halottakról is.





Podmaniczky-családban 1716-tól, mint az anyakönyv vezetésének első évétől, 1894. évig előfordult halálesetek anyakönyvi kivonata.

1. 1723. január 14. † *László*, Podmaniczky János 2 éves fia.

2. 1727. október 28. † *Zsuzsánna Polyxena*, Podmaniczky János és Osztroluczky Judit 2 éves leánya.

3. 1743. január 9. † Podmaniczky I. *János*.
(Patronus noster desideratissimus post quatuor mensium Agritudinem, frustra laborantibus medicis Doctore Georgio Vágghy et Doctore Wolaszky Vienna accessito, debite praeparatus pie in Domino obdormivit, sepultus autem est die 14 ejusdem, in presentia variae religionis hominum multorum. In aula concionante hungarice Domino Reverendo Ministro Josepho Torkos, Rectore et Diacono Jaurinensi, in templo vero Johannes Schmid.)

4. 1755. január 25. † *Mária Viktorina*, Podmaniczky Sándor és Jeszenák Éva Zsuzsánna leánya.

5. 1755. július 5. † Báró *Orczy Lőrinczné*, született Podmaniczky *Judit*, Podmaniczky János és Osztroluczky Judit leánya. (Qua par matri nomine, religione ac fide haud dispar; numero prolis compar; utraque enim Judita, duos filios cum tribus filiabus in vita relinquit: calamitate, amore nominis, misericordia, in egenos proclivitate, patientia, zelo pio et constantia non impar; dum morte sua paritatem

quinae prolis maternae intervestit: efficit, ut mater Judita sua sedem occupat, et matrem agat prolis per filiam orbae. Annos vixit 39, tria lustra militabat in matrimonio, 9 liberos suscepit, ex quibus 5 supersunt, 4 mortui. Aute ferias Johannis olim nata, ipsa feria Johannis succumbit diutino morbo. Die Ladislai, filioli sui placide expiravit.)

6. 1759. deczember 2. † *Károly*, Podmaniczky János és Kisfaludy Anna Zsuzsánna 10 éves fia.

7. 1765. november 12. † *Judit*, Podmaniczky Sándor 1 hónapos leánya.

8. 1766. június 19. † *Osztroluczky Judit*, néhai Podmaniczky János özvegye, 77 éves (sz. 1690. február 6-án Osztrolukán).

9. 1768. szeptember 4. † *Zsuzsánna*, Podmaniczky Sándor 1 éves leánya.

10. 1772. márczius 22. † *Lajos Gedeon*, Podmaniczky Sándor 3 éves fia.

11. 1783. június 29. † Podmaniczky *Erzsébet* baronesse, 23 éves.

12. 1786. június 3. † Bárá Podmaniczky *János*, 67 éves 8 hónapos.

13. 1786. szeptember 13. † Bárá Podmaniczky *Sándor*, 63 éves 3 hónapos.

14. 1790. január 26. † *Zsuzsánna*, méltóságos Róth György tábornok és bárá Podmaniczky Johanna 5 hónapos leánya.

15. 1790. ápril 29. † *Károly Fülöp*, bárá Prónay Gábor és bárá Podmaniczky Karolina 1 éves fia.

16. 1794. október 5. † *Kisfaludy Zsuzsánna*, néhai bárá Podmaniczky János özvegye, 76 éves. (Dotibus animi super sexum suum ornatissima, imprimis exemplo fortitudinis in rebus angustis.)

17. 1799. február 17. † Báró *Bujanovszky Sylvius Sándor*, báró Podmaniczky Erzsébet férje, 86 éves.

18. 1801. szeptember 28. † *György*, báró Podmaniczky László és Radvánszky Karolina 3 éves fia.

19. 1803. május 20-án meghalt és 31-én eltemetett báró Podmaniczky *László*, Radvánszky Karolina férje, 56 éves.

20. 1803. október 29-én meghalt, november 4-én sírboltba tetetett és november 20-án ünnepélyes gyászistenmisztet tartatott méltóságos báró Podmaniczky *Anna Mária*, méltóságos Beleznay Miklós tábornok özvegye, 77 éves.

21. 1808. ápril 8-án Pesten meghalt és 10-én Aszódon eltemettetett *Jeszenák Zsuzsánna* de Királyfalva, báró Podmaniczky Sándor özvegye, 73 éves. (Domina optima suorum subditorum mater benigna, egenorum faulrix mansveta, affabilis, justa, pia, cujus molliter ossa cubeant.)

22. 1811. márczius 8. † *Zsuzsánna Katalin*, báró Podmaniczky Sándor és grófnő Wartensleben Klára 3 éves leánya.

23. 1811. szeptember 2. † Báró Podmaniczky *Károlyné*, született Charpentier, 33 éves.

24. 1817. augusztus 5. † *Anna Mária* baronesse, testvére báró Podmaniczky Sándor és Károly urának, 68 éves 4 hónapos.

25. 1818. ápril 19. † Báró Podmaniczky *Erzsébet*, Bujanovszky tábornok özvegye, 90 éves.

26. 1820. deczember 1. † *Rudolf*, báró Podmaniczky Károly és Noszticz Erzsébet fia, 2 éves 6 hónapos.

27. 1823. május 11. † Nagyméltóságú báró Podmaniczky *József*, b. t. tanácsos, Bács-Bodrog-megye

főispánja, 67 éves. Örökösei: János, Mihály, László, András unokaöcscsei.

28. 1825. november 3. † *Ottó*, báró Podmaniczky Károly és Noszticz Erzsébet fia, 3 éves 8 hónapos.

29. 1829. január 12. † *Kubinyi Rozália*, Kubinyi Gáspár leánya, 22 éves 11 hónapos, báró Podmaniczky András neje.

30. 1830. szeptember 25. † Báró Podmaniczky *Sándor*, gróf Wartensleben Klára férje, kir. kamarás, 72 éves.

31. 1830. november 16. † *Ferencz Sándor*, báró Podmaniczky Lajos és báró Prónay Zsófia 2 éves fia.

32. 1832. ápril 25. † *Imre Sándor*, báró Podmaniczky Lajos és báró Prónay Zsófia fia.

33. 1833. márczius 13. † *Teleky Johanna* grófnő, báró Podmaniczky Mihály neje, 39 éves.

34. 1833. szeptember 21. † Báró Podmaniczky *Károly*, Jänkendorfi báró Noszticz Erzsébet férje, 61 éves.

35. 1834. márczius 20. † *Wartensleben Klára* grófnő, báró Podmaniczky Sándor özvegye, 52 éves.

36. 1835. július 7. † *Radvánszky Karolina*, báró Podmaniczky László özvegye, 70 éves.

37. 1843. május 30. † *Irma*, báró Podmaniczky András 9 hónapos leánya.

38. 1844. február 13. † Pesten *Gyürky Lujza*, 34 éves, báró Podmaniczky Mihály második neje.

39. 1844. szeptember 23. † *Mária*, özv. báró Podmaniczky Károlyné 15 éves leánya.

40. 1853. augusztus 23. † Jänkendorfi *Noszticz Erzsébet*, báró Podmaniczky Károly özvegye, 66 éves.

41. 1860. szeptember 2. † Báró Podmaniczky *Mihály*, 70 éves.

42. 1865. július 22. † Báró Podmaniczky *Róza*,
30 éves, König János neje.

43. 1870. augusztus 10. † *Rovigo*, 16 éves,
König János és néhai báró Podmaniczky Róza fia.

44. 1872. július 28. † Báró Podmaniczky *Lajos*,
cs. és kir. kamarás, 69 éves.

45. 1875. november 1. † Báró *Prónay Zsófia*,
néhai báró Podmaniczky Lajos özvegye.

46. 1886. november 29. † Báró Podmaniczky
Ármin, kir. tanácsos, néhai Keglevich Emmi grófnő,
utóbb Egyessy Etelka férje, 61 éves.

47. 1888. márczius 4. † *Kőváry (König) János*,
néhai báró Podmaniczky Róza férje, 61 éves.

48. 1892. február 4. † Báró Podmaniczky *László*,
Sréter Malvina férje, 65 éves.

Kiadta: Aszódon, 1894. évi augusztus 21-én

Moravcsik Mihály,
ágost. hitv. evangélikus lelkész.

* * *

Az itt elmondottak méltó zárköveül, adjuk még
a Podmaniczky-család újabb alapítójának és nejének
arczképeit:



PODMANICZKY I. JÁNOS. † 1743-BAN.

MÁNYOKI ÁDÁM FESTMÉNYE 1724-BEN.



PODMANICZKY I. JÁNOS NEJE: OSZTROLUCZKY JUDIT.

MÁNYOKI ÁDÁM FESTMÉNYE 1724-BEN.

Ezen arczképek eredeti példányai báró Podmaniczky Lajos Aszódon létező családi képtárában valóan elhelyezve; utóbb Lajos báró unokaöcscsének, Frigyes bárónak adta át azokat, jelenleg pedig ezen nemcsak családтанilag, de mint Mányoky Ádám festményei művészileg is becses ereklyék, báró Podmaniczky Géza kis-kartali kastélyában gondoztatnak.

A nemes bárónak e családi arczképek e mű számára való átengedéseért ezennel köszönetünknek adunk kifejezést.

* * *

I. János arczképét adván, ez alkalomból közzétesszük nagytisztelendő Mockó János csácsói ágostai hitvallású evangélikus lelkész úr egy levelének azon részét, a mely I. János egy eddigelé előttünk ismeretlen tulajdonságával foglalkozik.

Ezen itt közlött adatokért őszinte köszönettel adózunk Mockó János lelkész úrnak.

A fentemlített levél ide vonatkozó része így hangzik:

„Nagy megtiszteltetésnek tekintem, hogy Glozius imádságos könyvére vonatkozólag a következő adatokkal szolgálhatok. Ezen könyv második része önállóan jelent meg 1711—1719 között, a mikor Glozius Tiszolczon, utóbb pedig Aszódon volt lelkész; első része pedig, t. i. Glozius imádságai, megjelent először 1727-ben. Akkor már átment volt Aszódról Tamásra lelkésznek, de hálából volt patronusa, Podmaniczky János irányában, neki ajánlotta művét. E könyvében egyszersmind megörökítette Podmaniczky János három énekét, melyeket többre becsülök, mint Glozius sok énekét.“

„Nagybecsű különösen az első ének. Kitetszik abból, hogy Podmaniczky János jártas és szerencsés ének-

költő volt. Szépségeihez tartozik nemcsak magasztos gondolatja, de csinos, folyékony beszéde, igazán válogatott, szabályszerű rím s különösen szép refrainje, mely hat versben megváltozik, az utolsóban pedig ismét az első visszatér. Nagy kár, hogy több éneke nem maradt fenn; mert ezen egy sikerült éneke elegendőleg bizonyítja, miszerint ez nem volt első, sem utolsó éneke. Hogy pedig a 18-ik század elején a magyar nemes urak a tót egyházi költészettel jó sikerrel foglalkoztak, az kitetszik nemcsak Podmaniczky János énekeiből, hanem kortársának, a híres magyar jogtudós Bodó Mátyás énekes könyvéből is. E mű meg nem érdemelt feledékenységbe jutott, de reménylem, hogy nem mindenkorra.“

„A Glozius-féle könyv végén, a 243. lapon van egy verses imádság következő felirattal: „Oratio in inauguratione palatii lateritii in Aszód composita“, melylyel Glozius, Podmaniczky 1721-ben téglából épült palotáját felszentelte s használatba átadta.“

* * *

Podmaniczky János magyar nyelven is írt költeményeket, melyek nyomtatásban „Kis hajócska“ cím alatt jelentek meg, az akkori viszonyokat véve tekintetbe, igen díszes kiállításban.

Ezen érdekes költemény-füzet báró Podmaniczky Géza Kis-Kartalon levő könyvtárában létezik.

* * *

Ha mindazt összegezzük, a mit eddigelé I. Jánosról, mint a család újra alkotójáról megállapítanunk sikerült, a következő valóban rendkívüli sokoldalú, tevékeny és erélyes életkép tárul elénk.

I. János, mint egy tönkrement főúri családnak

szegény kis nemesi névhordozója kezdette meg pályáját, csakis saját erélye, eszessége, szorgalma s műveltsége által istápoltan; mert azon részint barátságos, részint atyafiságos viszony, melyben a Grassalkovich-, Rákóczy- és Tökölyi-családok egyes tagjaihoz állott, éppen abban a korszakban, aligha lehettek nagy segítségére vagy gyámolítására.

A haza és uralkodója iránti kötelességeit, mint a királyi jogok védője, majd mint országgyűlési követ, oly híven s kitűnő sikerrel teljesítette, hogy hatvan évvel utóbb, mikor fiai báróságra emeltettek, az uralkodó atyjuk fentebb jelzett minőségében tett az uralkodó és haza iránti jó szolgálatait nemcsak elismerte, de különösen kiemelte.

Mint a közpályán érdemeket szerzett s külsejére nézve szép férfi, megtudta nyerni szívét egy kitűnő tehetségű, vagyonos szép nőnek, a kivel virágzó s számos tagból álló családot alapít.

Nejének a török hódoltság alatt elpusztult birtokát, az akkor fenforgott viszonyokhoz képest, gyorsan gyarapította nemcsak, de felvirágzásnak indította.

Az aszódi pusztabirtokot a felföldről leszegődtetett telepítvényesek segélyével csakhamar felvirágzó közösséggé alakítja át.

A közművelődés alapja meg lévén vetve, a község és családja számára templomot épít s azt az akkor uralgott viszonyokhoz képest fényesen rendezi be.

Gondoskodik arról, hogy e telepítvény erkölcsi haladása előmozdítottassék az által, hogy az akkor létezett ágostai hitvallású lelkészek egyik kitűnőségét hívja meg s állítja az egyház élére.

Magyarország akkor rendkívül lehangoló viszonyai között, a közszellem és a műveltség iránti hajlam

leginkább, mondhatnók kizárólag, a vallásosságban keresett és talált menedéket. Egy újonnan épült ház felszentelése, valamely csecsemő megkeresztelése, az esküvők megtartása, mindezen szertartások akkoriban nagy egyházi s vallási pompával s bensőséggel végeztettek. I. János az ezen alkalmakkor használatba vett énekeket maga írja meg, s a mint a szakértők nyilatkozása bizonyítja, eléggé szerencsés volt, mint egyházi énekköltő.

Aszód községében s annak egyházában megveti a polgári rendnek alapjait azáltal, hogy már 1716-ban behozza az anyakönyvet, s azt első szülöttével kezdeti meg.

Utóbb, az egyház s a község irántiakat teljesítvén, saját családjáról gondoskodik, építvén csinos udvarházat, megörökítvén azon saját és neje czímerét s azt felszentelteti egyházi szertartással, mely alkalommal az egybegyűlt jobbágyságnak a földesura szerette énekeket kelle elénekelnie.

S mindezek közben nem feledkezik meg a szép-művészetről sem, az akkoriban főpártfogóját veszítette Mányoky Ádám hírneves magyar festőművészt vevén védszárnyai alá.

A ki ily sokféle irányban bir hatni, becsülettől, tisztességtől, szeretettől áthatottan, a kiről mindenki, az uralkodótól le a szerény lelkész lakáig, dicsérettel s magasztalással emlékezik meg, arról méltán állíthattuk: hogy, életpályája minden mozzanatait egybevetve, rendkívül sokoldalú, tevékeny és erélyes életkép táruel élénk.



IX. MELLÉKLET A PODMANICZKY-CSALÁDHOZ.

Ezen melléklet magában foglalja az ezen családtani
tanulmányban előforduló címerek színes
lenyomatát.



I.

Az 1782-ben adományozott bárói címér.

II.

Az ősi nemesi czímer.



III.

II. Ulászló által adományozott bárói czímer 1502-6.



IV.

II. László okmány-pecsége 1484.

